

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Socionomprogrammet

När hjälp och stöd blir till bojar och hinder

En kvalitativ studie om socialsekreterares arbete med att återintegrera våldsutsatta kvinnor med skyddade personuppgifter i samhället.

Författare: Linda Björndahl och Cecilia Saxe

Handledare: Peter Jansson

Examinator: Magnus Jegermalm

Ämne/huvudämne: Socialt arbete

Kurskod: SA 2020

Poäng: 15 högskolepoäng

Examinationsdatum: 2017-01-13

Högskolan Dalarna

791088 FALUN

Sverige

Tel. 023-778800

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Högskolan Dalarna – SE-791 88 Falun – Tel 023-77 80 00

FÖRORD

*“There is one universal truth, applicable to all countries,
cultures and communities: violence against women is never acceptable,
never excusable, never tolerable.”*

United Nations Secretary-General, Ban Ki-Moon (2008)¹

Vi vill rikta ett stort TACK till alla som på olika sätt
varit med och stöttat oss på vår lärorika resa.

Ett extra stort tack till våra respondenter,
utan er medverkan hade vår studie aldrig gått att genomföra.

Tack till vår handledare och inspiratör Peter Jansson, våra familjer och vänner.

Vi har nu nått vår hamn.

Falun 2017-01-13

Linda Björndahl och Cecilia Saxe

Abstract

In the society of today there is a gender power order where men are parent of women. This superiority tends to permeate and affect institutions and organizations of the society. The responsibility of abused women in Sweden lies with the social services and is controlled by the social services act. Together with the national guidelines and common advice of the social board the idea is for the business to form strategies and actions to provide help and support for abused women.

The purpose of our investigation is to see how social workers are working to reintegrate women who live with protected personal data in the society based on the right to be self sufficient and independent. A qualitative study using semi-structured interviews were conducted. The empirical data, based on six social secretary experience, evaluated through a thematic analysis and linked to previous research and theoretical perspectives SOC and gender power.

The conclusions we have reached are that the work is affected by both experience, way of work, as well as guidelines and limitations in the legislation. The activities offered are helping women in the acute phase but the long termed work have several limitations mainly for protected women.

Keywords: abused women, protection of personal data, social services, reintegration, gender power order, patriarchy, SOC (sense of coherence)

Sammanfattning

I dagens samhälle råder en könsmaktsordning där män är överordnade kvinnor. Överordningen tenderar även att genomsyra samhällets institutioner och organisationer. Ansvar för våldsutsatta kvinnor i Sverige ligger på socialtjänsten och regleras i socialtjänstlagen. Tillsammans med Socialstyrelsens nationella riktlinjer och allmänna råd utformas strategier och insatser för att ge hjälp och stöd till våldsutsatta kvinnor.

Syftet med undersökning var att titta på hur socialsekreterare arbetar för att återintegrera kvinnor med skyddade uppgifter i samhället, utifrån rätten att vara självförsörjande och självständig. En kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer genomfördes. Det empiriska materialet, baserat på sex socialsekreterares erfarenheter, utvärderades genom en tematiskanalys och kopplades till tidigare forskning och de teoretiska perspektiven KASAM och könsmaktsordningen.

Våra slutsatser är att socialsekreterarnas arbete påverkas av såväl erfarenhet, arbetsformer, riktlinjer samt begränsningar i lagstiftningen. Erbjudna insatser hjälper de våldsutsatta kvinnorna i den akuta fasen men i det långsiktiga arbetet återfinns åtskilliga begränsningar främst för skyddade kvinnor.

Nyckelord: våldsutsatta kvinnor, skyddade personuppgifter, socialtjänsten, återintegration, könsmaktsordning, patriarkat, KASAM

Innehåll

Abstract

Sammanfattning

1. INLEDNING	1
1.1 Problemformulering.....	1
1.2 Förförståelse	3
2. SYFTE	4
2.1 Frågeställningar	4
2.2 Avgränsningar.....	4
2.3 Disposition.....	5
3. BAKGRUND	6
3.1 Våld mot kvinnor och våld i nära relationer.....	6
3.2 Vad säger socialtjänstlagen?.....	6
3.3 Socialtjänstens insatser	7
3.4 Skyddade personuppgifter.....	7
4. TIDIGARE FORSKNING	9
4.1 Forskning om bostadens betydelse.....	9
4.2 Forskning om ekonomins och sysselsättningens betydelse	10
4.3 Forskning om betydelsen av insatser och stöd.....	11
4.4 Forskning om betydelsen av fördomar	11
5. TEORETISKA PERSPEKTIV.....	13
5.1 Patriarkatsteorin och Könsmaktsordning.....	13
5.1.1 Socialsekreteraren i ett patriarkalt organiserat samhälle	14
5.2 KASAM	14
5.2.1 KASAM kopplat till socialsekreterarens yrkesroll.....	15
6. METOD OCH MATERIAL	17
6.1 Fallstudie.....	17
6.2 Population och urval.....	17
6.3 Överförbarhet.....	18
6.4 Giltighet och Tillförlitlighet.....	18
6.5 Datainsamling	19

6.5.1 Semistrukturerad intervju.....	19
6.5.2 Genomförande av intervjuerna.....	20
6.6 Tematisk analys.....	20
6.6.1 Genomförande av analys.....	20
6.7 Etiska överväganden.....	21
6.8 Kritisk diskussion kring metodvalet.....	22
7. RESULTAT	24
7.1 Respondenter.....	24
7.2 Hinder och möjligheter kopplat till lagar och regler.....	24
7.3 Upplevelser i relation till förutsättningar och arbetstillfredsställelse..	26
7.4 Beskrivningar av akuta och långsiktiga insatser.....	29
8. ANALYS.....	32
8.1 Hinder och möjligheter kopplat till lagar och regler.....	32
8.2 Upplevelser i relation till förutsättningar och arbetstillfredsställelse..	34
8.3 Beskrivningar av akuta och långsiktiga insatser.....	34
9. DISKUSSION.....	36
9.1 Styrkor och svagheter med studien.....	38
9.2 Slutdiskussion.....	39
REFERENSER.....	41
Tabellförteckning	
Tabell 1. Resultatsammanfattning.....	31
Bilaga 1: Informationsbrev	
Bilaga 2: Samtyckesavtal	
Bilaga 3: Intervjuguide	
Bilaga 4: Etisk egengranskning	

1. INLEDNING

Det är en mänsklig rättighet att få leva sitt liv utan att utsättas för hot och våld (WHO, 2013). Trots det utsätts kvinnor världen över för hot och våld dagligen. Förenta nationerna, (FN) arbetar på internationell nivå med att stärka kvinnors rättigheter och skydd. År 1979 gjordes ett ställningstagande för att förbättra kvinnors rättigheter när, *Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor*, även kallad Kvinnokonventionen eller CEDAW, såg dagens ljus. Mycket har hänt sedan dess och år 1993 tog FN ytterligare ett beslut för att stärka kvinnors skydd genom, *Deklarationen om avskaffande av allt våld mot kvinnor*. År 1995 kom, *Handlingsplan för jämställdhet*, vilken förstärker deklARATIONEN om våld från år 1993.

Våld mot kvinnor är ett globalt problem och enligt WHO (2014) uppgår cirka 30 procent av världens kvinnor att de i en relation med en man utsätts för olika typer av våld. I EU-undersökningen (FRA, 2014) om våldet mot kvinnor inom EU framkommer det att i genomsnitt 22 % av Europas kvinnor mellan 18-74 år upplevt fysiskt och/eller sexuellt våld någon gång i livet efter 15-års ålder. I Sverige är motsvarande siffra mellan 20-29%. Omfattningen av våld mot kvinnor kan kopplas till länders ekonomiska status (WHO, 2013) med andra ord är våldet vanligare i fattiga länder än i rika länder. Det är även vanligare att män med låg socioekonomisk status än män med hög socioekonomisk status utsätter kvinnor för våld samt att kvinnor med låg socialklass utsätts för våld oftare än kvinnor med hög socialklass (FRA, 2014; Heise, 2012; SKL, 2006; WHO, 2014).

Enligt WHO (2014) uppges riskfaktorer kopplade till våld mot kvinnor vara; lägre utbildningsnivåer, att som barn själv utsätts för eller bevittnat våld, alkoholproblematik, kommunikationssvårigheter mellan partners och missnöje i relationen (ibid.). Våld mot kvinnor är inte bara kriminella handlingar utan också ett samhälls- och jämställdhetsproblem som påverkar många kvinnors villkor att kunna leva sina liv självständigt och i trygghet (SOU 2014:49). Vissa våldsutsatta kvinnor behöver både akuta och långsiktiga stöd- och hjälpinsatser av samhället för att bryta sig ur dessa relationer. I Sverige är det socialtjänsten som har ansvar för att dessa insatser kommer till stånd och vi intresserar oss med den anledningen av socialsekreterarnas arbete med våldsutsatta kvinnor.

1.1 Problemformulering

Även om Sverige anses vara ett förhållandevis jämställt land så visar statistik och forskning att mäns överordning genomsyrar samhällets institutioner och organisering, där män oftare än

kvinnor sitter på mäktiga positioner (Dreber och Wallace, 2004). Att vara kvinna i Sverige medför således inte att man är skyddad från våld även om svensk lagstiftning de senaste åren förbättrats för att stärka skyddet. Lagförändringarna finns i brottsbalken, sexualbrottslagstiftningen samt i socialtjänstlagen där kommunernas ansvar tydliggjorts (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2016).

Sveriges kommuner och landsting, SKL (2013) berör kravet på att nationell samordning mellan aktörer och myndigheter utökas när det kommer till våld i nära relationer. Juno Blom (2014) har debatterat frågan om socialtjänstens varierade insatser till våldsutsatta kvinnor och om stora regionala skillnader samt åskådliggjort att våldsutsatta kvinnor och barn inte alltid får det stöd och den hjälp som lagen utlovar, eftersom lagen inte alltid tillämpas. Debattartikeln bygger på utvärderingen av regeringens arbete mot våld under åren 2010-2014. Det resulterade i skriften *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck* (SOU 2015:55). I den presenteras olika metoder för hur arbetet med våldsutsatta kvinnor kan förbättras. Ett övergripande mål är således att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att båda könen också i praktiken ska ha samma rättigheter när det kommer till kroppslig okränkbarhet. Som ett led i det arbetet behöver strukturer och ramverk skapas för att det stödjande och våldspreventiva arbetet ska kunna effektiviseras, kvalitetssäkras samt samordnas (SOU 2015:55).

Under hösten 2016 har debatten om stärkt skydd för våldsutsatta kvinnor åter blossat upp (DN, 2016). Ett förslag som lagts fram är att skapa en ny lag, Lex Lotta. Upprinnelsen till Lex Lotta är mordet på Lotta Rudholm som sommaren 2016 misshandlades till döds av sin pojkvän. Detta kunde ske trots att olika instanser i samhället uppmärksammat varningssignaler och tydliga tecken om hot och misshandel. Polisanmälningar hade gjorts och samhället borde ha tagit varningssignalerna på större allvar. En avgörande faktor till att så inte skedde, anses vara bristen på samförstånd och samverkan mellan de aktörer som involverats när det kommer till beslutsfattande och bedömningar, vilket kan leda till att kvinnor som Lotta stod helt utan skydd och med livet som insats. Ett av målen med Lex Lotta är att undvika sprickor i samhällets skyddsnet, som förslag framkommer att samordningen mellan polisen, socialtjänsten och åklagarmyndigheten ska tydliggöras. De flesta verkar överens om att samordningen idag innehar brister (DN, 2016; Socionomer utan gränser, 2016).

Sammanfattningsvis finns det således starka motiv till att undersöka hur socialsekreterare upplever arbetet med att återintegrera våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter i samhället. Genom ett nivåintegrerat perspektiv där två nivåer, aktörsnivån och strukturellnivå, kombineras vill vi försöka belysa socialsekreterarens arbete. Av speciellt intresse är samspelet mellan det handlingsutrymme som lagstiftning och regler ger och socialsekreterarens

tillfredsställelse av sitt arbete. Ny kunskap behövs på området som verkar vara underbeforskat i relation till övriga aspekter som det forskats betydligt mer på och under längre tid. Det finns idag få publikationer, utredningar, riktlinjer och råd kopplat till denna grupp.

1.2 Förförståelse

Vår förförståelse, vilken bygger på personlig kontakt med utsatta kvinnor och organisationer samt baseras på forskning, påvisar att våldsutsatta kvinnor som vistats på skyddade boenden och som lever med skyddade personuppgifter kan ha stora svårigheter att ta tag i och förändra sin livssituation (SKL, 2006; Socialstyrelsen, 2016; Ulmestig och Eriksson, 2016). Nödvärdigt för att kvinnor ska kunna bryta upp och skapa en ny framtid, är akutskydd i form av skyddat boende eller jourlägenheter, men även långsiktigt skydd genom permanenta bostäder. Det är inte bara bostadssituationen som måste lösas, utan även möjligheten till meningsfull sysselsättning i form av arbete eller studier som ger oberoende. Enligt Trygged, Hedlund och Kåreholt (2013) kan en fungerande ekonomi leda till förändringsprocesser som möjliggör för kvinnorna att ta itu med livets svårigheter samt minska risken för den sociala marginalisering som våldsutsatta kvinnor kan hamna i.

I studien syftar begreppet återintegration till hur samhället genom boende, arbete och utbildning, möjliggör för våldsutsatta skyddade kvinnor att skapa sig ett nytt liv efter uppbrottet från den misshandlande mannen. Det innefattar potentialen att kunna försörja sig själv, ta ansvar för ekonomi, för sitt liv och sina handlingar, chansen till eget boende, ta del av den sociala gemenskapen samt möjligheten att bearbeta sina upplevelser.

2. SYFTE

Syftet med vår undersökning är att öka kunskapen om hur faktorer på samhälls- och institutionsnivå samt individuella faktorer kan påverka socialsekreterares arbete med att återintegrera våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter i samhället. Vi vill även öka kunskapen om vad som i praktiken utgör hinder för socialsekreterares arbetstillfredsställelse i relation till dessa arbetsuppgifter. För att förstå bakgrunden måste man känna till syftet annars blir bakgrunden svår att begripa. Vi har därför valt att lägga syftet innan bakgrunden.

2.1 Frågeställningar

- *Vilka hinder och möjligheter i relation till lagar, regler och föreskrifter uppfattar socialsekreterarna att det finns när det kommer till arbetet med att återintegrera våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter i samhället?*
- *Hur uppfattar socialsekreterarna de praktiska möjligheterna och arbetstillfredsställelsen när det kommer till arbetet med återintegrering av våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter i relation till de institutionella hinder och möjligheter som lagar och regler ger?*
- *Vilka akuta- och långsiktiga insatser uppfattar socialsekreterarna att det finns för denna grupp?*

2.2 Avgränsningar

I studien har vi valt att avgränsa oss till kunskap inhämtad från socialsekreterare som arbetar med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter, vilka i studien kommer att benämnas som våldsutsatta skyddade kvinnor eller skyddade kvinnor. I denna grupp inkluderas våldsutsatta kvinnor som är utlandsfödda, har olika funktionsnedsättningar, egen missbruksproblematik, lever med barn, med bi- eller homosexuell läggning och våldsutsatta kvinnor som själva utsätter andra för våld. Detta betyder att vi inte haft för avsikt att specialstudera socialsekreterarnas arbete med någon särskild underkategori utan vi har istället valt en bredare definition men med den gemensamma nämnaren att kvinnorna utsatts för partnervåld. För att uppfylla syftet undersöker vi endast socialsekreterare som arbetar med våldsutsatta kvinnor inom den kommunala lagstyrda verksamheten motsvarande socialtjänstens IFO. Vi undersöker därför inte socialsekreterare med motsvarande funktion inom öppenvård, behandlingshem, polis eller frivilligorganisationer etc.

2.3 Disposition

Uppsatsen kommer att disponeras på följande sätt, i kapitel *ett* kan du läsa inledning och problemformulering. I kapitel *två* om syfte och frågeställningar. I kapitel *tre* finns studiens bakgrund och de förklaringar studien utgår ifrån. I kapitel *fyra* beskrivs tidigare forskning. I kapitel *fem* redogörs för studiens teoretiska perspektiv. I kapitel *sex* redogörs för metod samt tillvägagångssätt. I kapitel *sju* presenteras studiens respondenter samt resultat. I kapitel *åtta* analyseras studiens resultat kopplat till teoretiska perspektiv och tidigare forskning. I kapitel *nio* finner du en avslutande diskussion.

3. BAKGRUND

I det här kapitlet beskrivs studiens bakgrund i form av viktiga lagrum och definitioner. En redogörelse för deras betydelse återges för att skapa en förståelse för läsaren om vad studien åsyftat till utifrån valda definitioner.

3.1 Våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Att våld mot kvinnor finns och att det påverkar utsatta kvinnors hälsa vet de flesta av oss. Däremot är kunskapen begränsad om att våldet mot kvinnor inte bara är isolerade händelser utan även strukturella problem, som både skadar kvinnors hälsa och välbefinnande samt begränsar kvinnors deltagande i samhällslivet och kränker kvinnors rättigheter (FRA, 2014). Det finns idag påtagliga behov av att öka insatserna kring våld mot kvinnor. I första hand när det kommer till det preventiva arbetet men även när det gäller de hjälp och stödinsatser som erbjuds den våldsutsatta kvinnan (WHO, 2013). Våld mot kvinnor definieras av FN på följande sätt: *"any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or mental harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life."* (WHO, 2014).

Begreppet våld mot kvinnor avser i regel att en manlig partner eller före detta partner utövar fysiskt, psykiskt och/eller sexuellt våld eller tvång eller hot om våld eller tvång (WHO, 2014). Våld mot kvinnor kan i vissa fall vara kopplat till att utöva makt, skrämja och kontrollera men även vara relaterat till andra orsaker som social inlärning i barndomen genom bevittnande av våld eller egna erfarenheter av att ha utsatts för våld (Renner och Slack, 2006). I jämförelse med avgränsningen våld i nära relationer som fokuserar på partnervåld i familjen så behandlar våld mot kvinnor alla typer av våld som drabbar kvinnor. I vår studie fokuserar vi på socialsekreterarnas arbete med kvinnor som utsatts för partnervåld.

3.2 Vad säger socialtjänstlagen?

Det samhällsansvar som socialnämnden och socialtjänsten har regleras i socialtjänstlagen, SoL (2001:453). Socialtjänstens ansvar för kvinnor som utsätts för våld i nära relationer återfinns i **5 kap. 11 §** "Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation." Ovan nämnda och följande lagrum i SoL (2001:453) finner vi relevanta för denna problematik;

1 kap. 1 § [...] främja människornas - ekonomiska och sociala trygghet, - jämlikhet i levnadsvillkor, - aktiva deltagande i samhällslivet.” ”Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.”

2 kap. 1 § [...] socialtjänsten inom sitt område har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.”

3 kap. 2 § 2 st [...] Socialnämnden ska i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.”

3 kap. 5 § [...] insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.”

4 kap. 1 § ”Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.”

3.3 Socialtjänstens insatser

Den 1 oktober 2014 trädde föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer i kraft. Syftet var att kvaliteten på stödet och hjälpen i relation till våldsutsatta vuxna och barn som utsatts för och bevittnat våld skulle bli bättre men även i relation till de som utövar våld. År 2016 publicerade Socialstyrelsen handboken ”Våld”, som är ett komplement till de föreskrifter och allmänna råd som utkom år 2014. Genom att utreda riskerna och skyddsbehoven hos de kvinnor och barn som utsätts för våld i enlighet med 11 kap. 1 § SoL görs en bedömning av vilket stöd och hjälp som insatserna ska utgå ifrån. Insatserna ska erbjudas både på kort och lång sikt. Allmänna råd utfärdas av Socialstyrelsen som vägledning för vilken typ av stöd och hjälp som socialnämnden bör erbjuda och dessa är; *Information och råd, Stödsamtal, Hjälp att ordna stadigvarande boende, Stöd i föräldraskap, Förmedling av kontakt med frivilligorganisationer och andra aktörer, Hjälp vid kontakt med hälso- och sjukvården och andra myndigheter till exempel Polisen och Skatteverket* (Socialstyrelsen, 2016).

3.4 Skyddade personuppgifter

I de fall samhällets skydd inte räcker till, som med vissa våldsutsatta kvinnor, finns det möjlighet att få skyddade personuppgifter. Dessa delas in i tre nivåer: *Skyddade registeruppgifter* – innebär att en spärrmarkering finns kopplat till namn, adress eller personnummer och skattemyndigheten kan endast lämna ut uppgifter om personen efter en särskild prövning. *Kvarskrivning*- innebär att personen, för att hålla sin nya adress hemlig, fortfarande står skriven på sin

gamla. *Fingerade personuppgifter*- innebär att personen byter sin identitet och får nya personuppgifter (SKL, 2006).

Det råder stor okunskap om svårigheterna att leva med skyddade personuppgifter. Konsekvenser av att leva ”gömd” kan vara bristen på läkarvård, svårigheter med hyreskontrakt, problem med bidrag kopplade till folkbokföringsadressen, köp på avbetalning, problem med posthantering, svårighet att registrera bankkonton, besvär med att skaffa försäkringar, hinder att försörja sig (eftersom det är riskabelt att lämna uppgifter till arbetsgivare). Med andra ord allt som kan knytas till ett personnummer eller en folkbokföringsadress medför en risk. Förståelsen och stödet för kvinnor som lever med skyddade personuppgifter är minst sagt varierande (SKL, 2006; Socialstyrelsen, 2016). Enligt SOU 2014:49 lever omkring 5000 kvinnor över 18 år i Sverige med någon form av skyddade personuppgifter.

Länsstyrelserna anser att det finns brister hos socialtjänsterna när det handlar om bemötande, handläggning och olika insatser i relation till människor som lever skyddat. Det är framförallt avsaknaden av handlingsplaner, arbetsrutiner, mål, riktlinjer, samverkan samt akuta boenden som uppges vara de största bristerna (Socialstyrelsen, 2005). Personer som lever med skyddade personuppgifter kan behöva: hjälp med boendefrågor på både kort och lång sikt om bostaden blivit en säkerhetsrisk, hjälp med kontakter, vägledning, information, stödverksamhet och stödsamtal av olika slag och ekonomiskt bistånd. Frekvensen i mötet med personer som lever med skyddade personuppgifter varierar hos olika socialtjänster. Därför kan de handlingsplaner som behövs variera i anpassning och omfattning kopplat till hur ofta kontakten med personer som lever med skyddade uppgifter finns. Ju tätare kontakt desto mer detaljerade bör handlingsplanerna vara i relation till de kommuner där gruppen är mer sällsynt och där mer övergripande handlingsplaner kan finnas (ibid.).

Utredningen *Ökad trygghet för hotade och förföljda personer* (SOU 2015:69) har tittat på och rekommenderar åtgärder som leder till ett utökande av skyddet och säkerheten för hotade och förföljda personer. I SOU:n framförs att det kan handla om att personuppgifter ges starkare skydd i folkbokföringsdatabasen, om förändring av regler kring fingerade personuppgifter och en ökad sammanhållning när det kommer till bedömningar kopplade till risker och hot.

4. TIDIGARE FORSKNING

I det här kapitlet kommer vi att presentera tidigare forskning som vi funnit intressant och relevant och som kan anknytas till våldsutsatta kvinnor och deras återintegration in i samhället. Forskningen kan kopplas till både svensk kontext (Alfredsson, Ask och Borgstede, 2015; Ekström, 2016a; Ekström, 2016b; Stranz, Vogel och Viklund, 2015; Trygged et al. 2013; Ulmestig och Eriksson, 2016; Ulmestig och Panican, 2015), norsk kontext (Alsaker, Moen, Baste och Morken, 2016), amerikansk kontext (Borchers, Lee, Martsolf och Maler, 2016) och kanadensisk kontext (Daoud, Matheson, Pedersen, Hamilton-Wright, Minh, Zhang och O'Campo, 2016).

Innan vi fördjupar oss i den forskning som vi funnit kommer vi att redogöra för hur vi uppfattar forskningsläget på området. Det finns sedan tidigare omfattande forskning om våld mot kvinnor på nationell- och internationell nivå. Om vi däremot fokuserar på forskning kring våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter så uppfattar vi forskningsläget som starkt begränsat. Det gäller även när det kommer till hur våldsutsatta kvinnor kan återintegreras i samhället. Den upptäckten har vi gjort när vi sökt artiklar och publikationer inom området. Emellertid så finns det tämligen mycket forskning kring olika faktorer som är av vikt för att våldsutsatta kvinnor ska kunna bli självständiga och klara av att bryta upp från våldsrelationer. Vi kommer nedan att redogöra för dessa faktorer och hur de begränsar och möjliggör för våldsutsatta kvinnor att skapa sig ”nytt” liv.

Man har i forskning funnit två framträdande faktorer, behovet av en *trygg bostad* (Ekström, 2016a; Daoud et al., 2016) och möjligheten att vara *självförsörjande* (Ulmestig och Eriksson, 2016) som är av stor vikt när det kommer till möjligheten för våldsutsatta kvinnor att återintegreras i samhället. Förutom dessa två så kommer vi att redovisa forskning kring vikten av stöd för dessa kvinnor som samt fördomar som vi anser kan påverka förutsättningarna för våldsutsatta kvinnor. Faktorer som vi betonat i vår läsning och som vi kommer att redogöra för är; bostad, ekonomi och sysselsättning, insatser och stöd samt fördomar.

4.1 Forskning om bostadens betydelse

Permanent bostäder visar sig vara starkt kopplat till våldsutsatta kvinnors förutsättningar att avbryta våldsamma relationer och skapa ett ”nytt liv”. Dessvärre ställs många våldsutsatta kvinnor inför stora svårigheter när det kommer till att erhålla permanenta bostäder, utifrån begränsade ekonomiska möjligheter och bostadsbristen (Ekström, 2016a; Daoud et al., 2016). De små-

righeter som framkommer kan kopplas till både svensk och kanadensisk kontext. Den kanadensiska studien utförd av Daoud et al. (2016) belyser även relevansen av bostäder förenade med känslan av trygghet, kontroll och tillfredsställelse vilket förknippas med välbefinnande och psykisk hälsa.

En överhängande risk i relation till bostadsbristen är att kvinnorna tvingas gå tillbaka till partnern som utsätter dem för våld. Ekström (2016b) skriver om den svenska bostadsbristen och socialtjänstens begränsade möjligheter när det kommer till att ordna bostäder. Vidare beskrivs socialtjänstens begränsning av att ordna förtur eller att ”öronmärka” bostäder för våldsutsatta kvinnor, som något som endast finns i ett fåtal kommuner. Bostadsbristen leder i sin tur till att våldsutsatta kvinnor bor kvar på skyddade boenden trots att behovet av skydd- och stöd i den omfattningen inte längre kvarstår (Ekström, 2016b).

4.2 Forskning om ekonomins och sysselsättningens betydelse

Den ekonomiska utsatthet som våldsutsatta kvinnor tenderar att hamna i när de försöker bryta sig ur våld i nära relationer återfinns i flera studier. Svenska studier påvisar att den ekonomiska utsattheten kvarstår långt efter att våldsrelationen avbrutits. Dels genom beroendet av ekonomiskt bistånd men även på grund av stora svårigheter på arbetsmarknaden, kopplat till skyddsaspekter, begränsad eller nedsatt arbetsförmåga och/eller fysiskt och psykiskt mående orsakat av våldet (Trygged et al. 2013; Ulmestig och Eriksson, 2016; Ulmestig och Panican, 2015).

Ulmestig och Eriksson (2016) lyfter även fram vikten av att vara självförsörjande för att kunna vara självständig i vårt samhälle. Möjligheten till sysselsättning och självförsörjning skulle kunna hjälpa våldsutsatta kvinnor att uppfatta sig själva (och av samhället) som fullvärdiga medborgare, betrodda att göra egna val. Vidare belyser Ulmestig och Eriksson (2016) och Trygged et al. (2013) det sociala utanförskap som följer med att leva ett skyddat liv på grund av avsaknaden av sociala relationer men även på grund av ekonomiska begränsningar. Även Socialstyrelsen (2009) belyser våldsutsatta kvinnors ekonomiska problem och det sociala utanförskapet. Dessutom skriver Socialstyrelsen (2009) att det ekonomiska beroendet av mannen kan vara en av orsakerna till att kvinnan stannar kvar i relationen.

En amerikansk studie utförd av Borchers et al. (2016) nämner hur den ekonomiska utsattheten och bristen på sysselsättning påverkar den fysiska och psykiska hälsan hos våldsutsatta kvinnor. När det kommer till betydelsen av arbete så visar det sig att arbetsplatsen fyller en viktig funktion i relation till det informella och formella stödet för våldsutsatta kvinnor. Att vara en del av ett sammanhang på arbetsplatsen, visar sig ha positiva effekter på den fysiska och psykiska hälsan samt minskar risken för depression och suicid hos kvinnorna (ibid.). Vikten

av arbete när det kommer till självkänsla och självförtroende hos våldsutsatta kvinnor påvisar en norsk studie utförd av Alsaker et al. (2016). Möjligheten att genom arbete tjäna egna pengar och vara självständig skapade en känsla av att klara sig själv vid ett eventuellt uppbrott. Under tiden som kvinnorna levde i de våldsutsatta relationerna fyllde arbetsplatsen funktionen som en fristad från våldet och förövaren (ibid.).

Borchers et al. (2016) tar också upp att stabila ekonomiska förhållanden är ett led i att minska risken för våld i nära relationer. Så förebyggande insatser som inriktar sig på att minska fattigdomen och förbättra de socioekonomiska förutsättningarna för kvinnor är viktigt när det kommer till att skapa förändring i samhället för våldsutsatta kvinnor.

4.3 Forskning om betydelsen av insatser och stöd

Utformningen och organiseringen av socialtjänstens arbete med våld i nära relationer är väldigt varierande i landets kommuner. I en del kommuner finns speciella mottagningar och arbetsteam i andra inryms arbetet inom ramen för individ och familjeomsorgen (Ekström, 2016b; Stranz et al., 2015). När det kommer till vilka samtalsinsatser som erbjuds varierar dessa från nästan obefintliga till välutbyggda med specialutbildad personal. Dessvärre tenderar behovet av praktiskt stöd vara så stort att det viktiga psykosociala stödet får stå tillbaka för de praktiska behoven (Ekström, 2016b).

Ekström (2016b) redogör även för resultat från amerikanska studier som deklarerar att våldsutsatta kvinnor i stor omfattning har behov av ett holistiskt stöd som innefattar barnomsorg, transporter, stöd i rättsprocesser, ekonomiskt bistånd, anställning, terapeutiska samtal etc. Vidare redogörs det för att stödet som våldsutsatta kvinnor erbjuds i Sverige, med larm, skyddat boende, skyddade personuppgifter etc. har en benägenhet att påverka kvinnornas frihet negativt (ibid.). I relation till akuta och långsiktiga insatser, skapas lösningar i de mest akuta situationerna medan det långsiktiga stödet oftast brister. Det framkommer även att det råder en stor osäkerhet inom socialtjänsten hur arbetet med våldsutsatta kvinnor ska bedrivas (Ekström, 2016b).

4.4 Forskning om betydelsen av fördomar

Alfredsson et al. (2015) belyser de strukturella fördomar som finns när det kommer till våld i nära relationer. Författarna menar att det i samhället finns en tendens att lägga skulden på offret när det handlar om våld i nära relationer. Alfredsson et al. menar att det råder uppfattningar om att offren är provocerande, accepterar situationen eftersom hon stannar kvar samt att offren kan avsluta relationen när som helst. Allmänheten tenderar även att fokusera på fysiskt våld och gör därför sexuellt och psykiskt våld abstrakt. Omgivningens vilja att hjälpa och ingripa kan enligt

Alfredsson et al. påverkas av den okunskap som råder. Om offret anses vara ansvarig för våldet så vill ingen hjälpa till. Den uppfattningen är skadlig både för offret och för samhället i stort. Vidare visar det sig att attityder kopplade till synen på att *offret får skylla sig själv* är större i länder med jämställdhet och utvecklade ekonomier. Även om våld mot kvinnor är vanligast i socioekonomiskt utsatta grupper, förekommer våld mot kvinnor i alla samhällsskikt. Det förbyggande arbetet handlar mycket om att jobba med att förändra fördomar och om att skapa ny kunskap (ibid.).

5. TEORETISKA PERSPEKTIV

I det här kapitlet redogörs för studiens två teoretiska perspektiv. Patriarkatsteorin eller könsmaktsordningen med huvudfokus på samhällsstrukturernas inverkan på relationen mellan män och kvinnor samt Aron Antonovskys begrepp KASAM som förenklat behandlar människors känsla av sammanhang. Tillsammans möjliggör teorierna en analys av samspelet mellan strukturer på samhällsnivån och socialsekreterarnas möjligheter och hinder att göra något för kvinnor på individnivån samt deras upplevelse av arbetstillfredsställelse. I studien används könsmaktsordning synonymt med patriarkat. Vår studie kommer att inramas av ett *könsmaktsperspektiv* och könsmaktsperspektivet används här som bas för att undersöka om lagstiftning och andra organ kan vara påverkade av en ojämlig maktordning. Vi är dock väl medvetna om att det även finns andra teorier som kan förklara varför lagstiftningen ser ut som den gör, som bland annat teorier om social klass och etnicitet.

5.1 Patriarkatsteorin och Könsmaktsordning

Patriarkatsteorier kan ses som en abstrakt beskrivning av flera teorier där könsmaktsordningen är en specifik teori. Könsmaktsperspektivet beskriver förenklat mäns överordning och har accepterats som ett begrepp i den svenska kontexten. För att förstå vad som menas med könsmaktsordning kan man se den som ett maktsystem grundat på kön där män äger privilegium och makt. I Gottzén (2013) beskrivs patriarkat som att samhället domineras av män på så sätt att det är mäns värderingar, åsikter och uppfattningar som gäller, inom så gott som samtliga områden exempelvis inom politik och arbetsliv. Begreppet patriarkat förklarar kvinnors underordning, särskilt då det kommer till hur kvinnor genom hushållsarbete utnyttjas av kapitalet, men också för att förklara mäns intressen av att bevara makt som sitt privilegium. Begreppet är hämtat från tidiga samhällsvetenskapliga teoretiker som Marx, Engels samt Weber och begreppets mest grundläggande definition syftar på den makt som män har över sitt hushåll, men också på mäns strukturella övertag över kvinnor generellt i ett samhälle (ibid.).

Kvinnors underordning är en allmän problematik. ”Det är ett så envist och konsistent mönster att de flesta inte ser det – eller inte bryr sig” (Hirdman, 2010, s. 5). Historiskt sett är kvinnor den första förtryckta gruppen och patriarkatet en av de huvudsakliga formerna av social orättvisa. Våld och våldtäkt har ansetts vara centralt för att upprätthålla patriarkatet där äktenskapet legitimerar kvinnors underordning (Gottzén, 2013). Enligt forskning är en av de betydande orsakerna till våld mot kvinnor könsojämligheten i vårt samhälle, vilket i sin tur är en konsekvens av patriarkatet (Dobash och Dobash, 1979; Hearn, 1998, refererad i Jansson, 2016).

Man kan tala om olika perspektiv vilka ger könsmaktsordning och kapitalism skilda betydelser (Gottzén, 2013). Perspektivet *kapitalism och patriarkat är intimt sammanvävda*, innebär att man inte kan förstå kvinnors underordning utan att förstå detta förhållande. Könsmaktsordning och kapitalismen står i ett ömsesidigt beroende av varandra. Där ordning och kontroll skapas av könsmaktsordningen och den ekonomiska förtjänsten av kapitalismen. Grunden i könsmaktsordningen befästs genom mäns kontroll av kvinnors arbete. Det leder i sin tur till exkludering av kvinnor kopplat till vissa arbeten samt kvinnors löneutveckling. Förutom mäns kontroll av kvinnors arbete finns även en kontroll av olika sociala institutioner och kvinnors sexualitet (ibid). Med andra ord kapitalismen vidmakthåller patriarkatet genom att hålla kvinnor ekonomiskt begränsade, det i sin tur leder till att kvinnor blir beroende av män. Att hålla tillbaka utveckling som gynnar kvinnor vidmakthåller överordningen i samhället.

5.1.1 Socialsekreteraren i ett patriarkalt organiserat samhälle

Socialsekreterare arbetar inom ett könsmaktsorganiserat system, där män historiskt ägt privilegium och makt (Gottzén, 2013). Riksdag och regeringen står på toppen i detta organiserade maktsystem och beslutar om förutsättningarna för den enskilda myndighetens verksamhet i form av institutioner som lagar och förordningar (Stadskontoret, 2016). Nedanför finns kommunerna med socialnämnd och socialförvaltning där socialsekreterarna arbetar och längst ner finner vi de skyddade kvinnorna.

I denna studie betraktas socialsekreterarnas arbete som en process i detta maktsystem, där organisationens riktlinjer kan ställas *mot* skyddade kvinnors önskemål och behov. Systemet utsätts regelbundet för förändringar exempelvis när riksdag, regeringen och socialstyrelsen utformar nya lagar, regler och styrdokument för socialsekreterarna att förhålla sig till (Statskontoret, 2016). Det skapar nya förutsättningar och påverkar arbetet för socialsekreterarna och villkoren för de skyddade kvinnorna.

5.2 KASAM

Vårt val av att använda teorin om KASAM relaterar vi till socialsekreterarnas känsla och upplevelser av de hjälp och stödinsatser som de skyddade kvinnorna erbjuds, i relation till meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet. Upprinnelsen till Aron Antonovskys (1991) salutogena modell (vilket betyder hälsobringande faktorer med fokus på friskfaktorer) och begreppet KASAM kommer från upptäckten att vissa människor trots att de varit med om fruktansvärda saker, ändå kan skatta sin psykiska hälsa som god. Antonovsky (1991) började studera något

som han kallar för *generella motståndsresurser* (GMR) vilka har till uppgift att bekämpa olika stressorer som vi utsätts för. Dessa resurser kan bestå av pengar, sociala relationer, kulturell stabilitet, jagstyrka etc. och bidrar till att göra stressorerna begripliga. Med tiden skapas av dessa en känsla av sammanhang vilket leder till att människan får en tillit om att den inre och yttre världen upplevs som förutsägbar och att sannolikheten att det som händer kommer att bli så bra som man kan räkna med (ibid).

Som ett sätt att försöka förstå hur det hängde ihop skapade Antonovsky (1991) begreppet KASAM som står för känsla av sammanhang. För att ett högt KASAM ska uppnås behövs en helhet och balans mellan följande tre komponenter; *begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet*. *Begriplighet* - handlar om hur människor upplever yttre och inre stimuli som förnuftsmässigt fattbara, de tolkar sin tillvaro som begriplig, logisk, förutsägbar etc. En människa som upplever en hög känsla av begriplighet har förståelse för varför händelser sker. Det innebär inte att man kan förstå varför eländiga saker som krig och död sker men dessa händelser kan göras gripbara eller fattbara. Till skillnad mot människor med låg känsla av begriplighet som uppfattar omgivningen som kaotisk och oförståelig. *Hanterbarhet* – handlar om i vilken uppfattning människor upplever att det finns resurser som de förfogar över som hjälp vid de krav som omger dem. Människor med hög känsla av hanterbarhet uppfattar inte att livet är orättvist och ser inte sig själva som offer för omständigheterna. *Meningsfullhet* – syftar till upplevelsen av att livets innebörd har en känslomässig koppling. Här finns vår känsla av engagemang och delaktighet. Det är den här komponenten som skapar vår motivation. Utan en hög känsla av meningsfullhet upplevs det mesta i livet som svårt och meningslöst. Meningsfullhet betraktas som den viktigaste beståndsdelens inom KASAM, för om meningsfullheten saknas så kommer både begripligheten och hanterbarheten att avta och med tiden försvinna (Antonovsky, 1991).

5.2.1 KASAM kopplat till socialsekreterarens yrkesroll

Socialsekreterare möter många gånger människor i svåra situationer som behöver hjälp och stöd. Människor som påverkar och väcker olika känslor hos socialsekreterarna. Men det är inte känslor och personliga uppfattningar som ska ligga till grund för vilken hjälp och stöd som den enskilda människan erbjuds, utan objektiva bedömningar och utredningar kopplade till lagar, regler och riktlinjer vilka skapar möjligheter och hinder.

Socialsekreterarens egen uppfattning av arbetets värde samt samhällets syn på och värdering av arbetet leder till en känslan av meningsfullhet i arbetet. Antonovsky (1991) menar att samhället genom att stödja verksamheten med resurser som belöningar, makt och prestige visar

sin uppskattning (ibid.). Socialsekreterarens möjligheter att påverka arbetsordningen, arbetsuppgifterna samt arbetstakten skapar även det en känsla av meningsfullhet. Vidare nämner Antonovsky (1991) att känslan av hanterbarhet inom arbetet uppkommer när det finns en balans i relation till arbetsbelastningen samt när individens uppfattning är att hen har disponibla resurser i form av kunskap, material, utbildning och utrustning till sitt förfogande. Det som möjliggör för en känsla av begriplighet när det kommer till arbetet handlar om att saker och ting är anpassade till varandra (ibid.).

För socialsekreteraren handlar det om att veta vilken roll och vilket förhållningsätt som finns i relation till arbetet, vilka förväntningar som finns samt arbetstrygghet kopplat till att man känner till de regler som gäller och håller sig till dem. Antonovsky (1991) berör även vikten av att vara en del av arbetsplatsens sociala relationer med gemensamma värderingar, grupptillhörighet och normgivande förväntningar (ibid.). Dessa skapar för socialsekreteraren en tydlig bild av arbetssituationen och vilken plats hen själv har i den samt skapar gynnsammare förutsättningar för feedbacken och kommunikationen på arbetsplatsen mellan kollegor och chefer.

6. METOD OCH MATERIAL

Nedan återfinns redogörelser för studiens genomförande samt för hur material och data bearbetats. För att nå fram till respondenterna och få en förståelse för deras upplevelser kring yrket, valdes intervjuer som datainsamlingsmetod. Socialsekreterarnas redogörelser kom att skildra kontexten och landade i en förståelse där en helhet kunde skildras och inte bara fragment. Studien har en kvalitativ ansats med avsikt att både nå en djupare förståelse samt belysa socialsekreterarnas upplevelser av arbetet med skyddade kvinnor. Kvalitativa studier är ett samlingsnamn för metoder som kännetecknas av att insamlad data inte kvantifieras (Descombe, 2016). Kvalitativa studier är särskilt lämpliga när man vill studera människors självuppfattning och upplevelser samt utveckla och klargöra människors egna perspektiv på sina liv (Kvale & Brinkmann, 2009). De olika val som görs i studien kommer nedan att motiveras och för och nackdelar kommer att diskuteras.

6.1 Fallstudie

För att undersöka socialsekreterares upplevelser av sin profession i relation till skyddade kvinnor utifrån ett maktsystem, valdes en kvalitativ fallstudie. Fallstudien har här utformats för att synliggöra samspelet mellan ramarna för socialsekreterarnas arbete och deras arbetstillfredsställelse. ”Fallstudier ägnar uppmärksamhet åt hur relationer och sociala processer i detalj fungerar i sociala sammanhang” (Descombe, 2016, s. 91). Utifrån denna modell är forskaren inte bara intresserad av vad som händer i en kontext utan också varför saker blir som de blir i ett sammanhang (ibid). En fallstudie som genomförs på ett socialkontor kan visa att inom en organisation påverkas socialsekreterarnas arbetsinsatser av strukturen. Styrkan i en fallstudie är att den ger forskaren möjlighet att undersöka processer och relationer som förklarar den aktuella situationen (Descombe, 2016), med det menas samspelet mellan lagar, förordningar, riktlinjer, socialsekreterarnas arbetsinsats och skyddade kvinnors önskemål och behov.

6.2 Population och urval

Populationen för denna studie är socialsekreterare i Dalarna som arbetar med våldsutsatta kvinnor, av dessa intervjuades sex stycken. För att få en relevant grupp av respondenter genomfördes ett *målinriktat urval*. Enligt Bryman (2011) innebär ett sådant strategiskt urval att platser, personer och organisationer väljs ut för att de är av betydelse för en social förståelse. Inklusionskriteriet innefattar att socialsekreterarna ska arbeta på socialkontor med myndighetsutövning och med våldsutsatta skyddade kvinnor. Ovanstående kriterier sattes upp för att kunna nå

ut till socialsekreterare som kunde besvara studiens frågeställningar. Socialtjänsten inom fem kommuner i Dalarnas län kontaktades och vi fick kontakt med sex professionella socialsekreterare. Kommunerna valdes utifrån en geografisk aspekt för att möjliggöra att intervjuerna kunde genomföras på plats. Yrkeserfarenheten hos dessa socialsekreterare varierade mellan 1-38 år. För att bibehålla respondenternas anonymitet redovisas i studien endast socialsekreterarnas yrkeserfarenhet, i erfarenhet på mer eller mindre än 10 år. Våra respondenter bestod av sex kvinnor i åldrarna 24-63 år, av dessa hade fem utbildning som socionom och en beteendevetarutbildning.

6.3 Överförbarhet

Vi gör inte anspråk på att vår studie ska ha någon större överförbarhet. Studien är liten och utförd i en begränsad kontext samt med ett målstyrt urval. Enligt Bryman (2011) vill man som forskare ofta ta fram ett urval som kan garantera en sådan stor variation som möjligt i de stickprov som blir resultatet. Med ett begränsade och målstyrt urval kan inte en generalisering till en population möjliggöras (ibid.). Om fler kommuner hade studerats skulle det varit möjligt att göra jämförelser, trots detta anser vi att vårt resonemang och våra slutsatser kan vara till hjälp för andra kommuner.

6.4 Giltighet och Tillförlitlighet

När det kommer till studiens giltighet, handlar det om i vilken utsträckning forskaren kan visa att studiens data är träffsäkra och exakta. Inom kvalitativ forskning, talar man oftast om trovärdighet (Denscombe, 2016). I Bryman (2011) nämns fyra olika delkriterier för att förklara begreppet tillförlitlighet. Det första innefattar trovärdighet och innebär att genomförandet av studien gjorts enligt de bestämmelser som finns. Det andra delkriteriet garanterar överförbarheten och handlar om att delge respondenternas berättelser på olika sätt (ibid.). I studien görs detta genom att en del av respondenternas svar redovisas som citat. Det tredje delkriteriet som Bryman (2011) nämner är pålitlighet och syftar till att studiens olika delmoment tydligt skildras. Det avslutande delkriteriet innefattar objektivitet och innebär att forskaren inte avsiktligt ska påverka respondenten med värderingar och teorier (ibid.).

För att undersökningen ska uppfattas som trovärdig och tillförlitlig har denna studie varit noga med att redogöra för tillvägagångssättet och studiens transparens. Enligt Yin (2013) höjs tillförlitligheten om den kvalitativa forskningsmetoden beskrivs och dokumenterats av forskaren så att andra personer som tar del av den kan bedöma och förstå den och att all data är åtkomliga för kontroll (ibid.). För att öka giltighet och tillförlitlighet i studien har professionella

personer som arbetar med eller som har arbetat inom området, fått ta del av studiens intervjuguide för att komma med synpunkter. Detta för att en uppfattning om frågornas tydlighet och relevans skulle uppnås. Vidare har studien löpande granskats av handledare och studenter.

6.5 Datainsamling

Eftersom studien är intresserad av samspelet mellan faktorer och processer föll valet på intervjuer naturligt. Enligt Denscombe (2016) hade det inte varit möjligt att nå den här typen av detaljkunskap om samspelet genom kvantitativa metoder. Vid insamlande av det empiriska materialet till denna studie togs en första kontakt med respektive socialkontor via telefon. Vid kontakten fördes samtal med en tjänsteman, som av myndigheten bedömdes ha kunskap om våld i nära relationer. Utifrån detta samtal etablerades kontakt med socialsekreterarna. Därefter bokades en intervjutid in och informationsbrevet (bilaga 1) och intervjuguiden (bilaga 3) skickades ut till de medverkande. I informationsbrevet presenterades studiens syfte, urvalskriterier, typ av intervjumetod, etiska aspekter, information om skriftligt samtyckesavtal samt den beräknade intervjutiden. Vi är medvetna om att antalet socialsekreterare i studien är för litet för att kunna uppnå det som i regel kännetecknas som mättnad, men vid vår femte intervju upplevdes att materialet började uppvisa sådana tendenser, genom att respondenten bekräftade saker som vi redan samlat in data om. Med teoretisk mättnad menas att ingen ny eller relevant data tillfördes (Bryman, 2011).

6.5.1 Semistrukturerad intervju

Studien använde sig av semistrukturerade intervjuer, vilket innebär att intervjupersonerna hade stor frihet att formulera svaren på sitt eget sätt (Bryman, 2011). En intervjuguide (bilaga 3) med anpassade frågor skapades. Det är vanligt att frågeordningen bibehålls när det kommer till semistrukturerade intervjuer och intervjuerna blir dessutom lättare att koda om den i förväg fastställda ordningen följts (Dahlberg & McCaig, 2010; Grinell och Unrau, 2011), vilket var något som uppfattades som en stor fördel. Syftet med semistrukturerade intervjuer var att söka svar där respondenterna fritt kunde uttrycka uppfattningar om sin arbetsituation. Denscombe (2016) tar upp olika fördelar med den personliga intervjun; bland annat är den lätt att arrangera eftersom forskaren bara behöver hitta en lämplig tidpunkt för två personer, känslor, synpunkter och tankar kommer från en och samma källa, respondenten påverkas inte av sin omgivning.

Dessutom har forskaren endast en persons åsikter att ta hänsyn till, vilket innebär att informationen blir lättare att granska. Slutligen underlättas transkriberingen när bara en person intervjuats åt gången (ibid).

6.5.2 Genomförande av intervjuerna

Intervjuerna delades upp så jämt som möjligt mellan oss, de ägde rum på respektive tjänstemans myndighetskontor och pågick cirka en timme. Sammantaget gjordes fem intervjuer, fyra stycken enskilda intervjuer och en gruppintervju med två respondenter. Gruppintervjun var inte planerad utan när intervjupersonen kom till platsen visade det sig att två respondenter önskade medverka tillsammans. Efter övervägande bestämdes det att intervjun skulle genomföras som gruppintervju.

Ljudinspelningar förekom i fyra av fallen, en respondent ville inte bli inspelad utan istället fördes anteckningar och intervjutiden blev något längre. Då valet av insamlingsteknik för denna studie fallit på semistrukturerade intervjuer medförde det en relativt övergripande sammansättning av frågor. Konstruktionen av intervjufrågorna utgick från tre huvudfrågor för att betrakta myndigheternas förutsättningar kring arbetet med våldsutsatta skyddade kvinnor. Dessa frågor på strukturella faktorer, individuella faktorer samt socialtjänstens insatser. Respektive huvudfråga förtydligades sedermera med riktade frågor. Intervjuguidens frågeordning fastställdes (bilaga 3) och genom att bibehålla den ursprungliga ordningen i intervjuguiden gjordes ett försök att minska risken av påverkan på respondenten från intervjupersonen. Det var även viktigt för att utfallen inte skulle bli allt för olika eftersom intervjuerna utfördes av två personer.

6.6 Tematisk analys

Denna studie utgår från en tematisk analys, vilket enligt Bryman (2011) beskrivs som det vanligaste angreppssättet då det kommer till kvalitativa data. Tematisk analys handlar om att upptäcka återkommande och avvikande mönster, sätta benämningar på dem samt om att hitta det unika och gemensamma som framträder i den insamlade data (ibid).

6.6.1 Genomförande av analys

Vår bearbetning av empirin gjordes genom en tematisk analysmodell och vi har låtit materialet få tala för sig självt. Studien har haft intresset av vad respondenterna har sagt och fokus i analysen har varit på vad som sägs och inte på vilket sätt det sägs (Bryman, 2011). Med tematisk analys menas att det transkriberade materialet analyserats genom olika teman som besvarar de

i förväg valda frågeställningarna (ibid.). Att transkribera innebär att man överför tal till skrift. De inspelade intervjuerna transkriberades ordagrant. Vi började med att sammanställa den transkriberade texten i ett Worddokument under tre olika teman utifrån vår intervjuguide. Den transkriberade texten analyserades sedan utifrån dessa teman för att hitta samband och för att urskilja det som var avvikande samt för att finna tyngdpunkten i studies material. Efter flera genomläsningar reducerades och kondenserades texten till mindre textavsnitt, underrubriker och centrala citat.

Underrubriker och subteman som framträdde under analysen var exempelvis *frustration* och *maktlöshet* vilka sorterades in under tema hinder och möjligheter eftersom dessa kopplades till de strukturella förutsättningarna. *Osäkerhet* och *styrka* var subteman som framträdde under analysen av individuella faktorer. Dessa sorterades in under tema förutsättningar och sammanhang. De subteman som synliggjordes under analysen av uppfattade insatser, *genomförbara* och *begränsade*, sorterades in under tema insatser. Därefter gjordes en sammanfattande resultattabell innehållandes dessa tre teman; 1) Hinder & Möjligheter, 2) Förutsättningar & Arbetstillfredsställelse, 3) Insatser, för att få en mer överskådlig bild av resultatet.

6.7 Etiska överväganden

Enligt Vetenskapsrådet (2002) är det nödvändigt med forskning för både samhällets och individens utveckling. Ett legitimerat krav på att forskning bland annat håller hög kvalitet, har utformats av samhället och dess medlemmar. Kravet kallas forskningskravet och innebär att tillgängliga kunskaper fördjupas och utvecklas och vidare att metoder förbättras. Vetenskapsrådet (2002) tar upp fyra allmänna huvudkrav på forskningen; individskyddskravet kan konkretiseras i; informationskrav, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Ibid). Genom att göra en etisk egengranskning (bilaga 4) kom vi fram till att arbetet inte behövde bedömas av den forskningsetiska nämnden. Studien behandlar professionella socialarbetare och inte en utsatt eller sårbar grupp och innehåller inte frågor av känslig natur.

Studien uppfyller de etiska principerna med; 1) informationskrav – det innebär för studien att varje respondent mottagit information om den aktuella forskningsuppgiften, 2) samtyckeskrav – vilket betyder att deltagarna i studien har rätt att själva bestämma över sin medverkan och att medverkan kan avbrytas om så önskas, 3) nyttjandekrav – innebär att studiens insamlade uppgifter om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål, 4) konfidentialitetskrav – innefattar att alla personuppgifter i studien skall ges största möjliga sekretess samt att personuppgifterna kommer att förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte

kan ta del av dem (Bryman, 2011). Samtliga av studiens respondenter fick underteckna ett samtyckesavtal, som förklarade deltagandet i undersökningen.

6.8 Kritisk diskussion kring metodvalet

Vårt val av att genomföra en kvalitativ studie gjordes tidigt i processen. Eftersom tanken var att undersöka socialsekreterares känslor och upplevelser kopplat till arbetet med återintegrering av skyddade kvinnor i samhället. Vi valde bort observationer och litteraturstudier eftersom vi ansåg att dessa skulle vara svåra att genomföra kopplat till vårt mål. Istället gjorde vi bedömningen att intervjuer lämpade sig bäst för att nå vår empiri, genom att respondenterna själva skulle kunna sätta egna ord på det de upplever och känner. Vårt val av semistrukturerade intervjuer gjordes eftersom vi ville utgå ifrån olika teman och hålla oss till en i förväg uppgjord ordning för tidsåtgångens skull. Semistrukturerade intervjuer möjliggör även för intervjupersonen att ställa följdfrågor och att variera frågornas ordningsföljd (Bryman, 2011).

Eftersom intervjuerna delades upp mellan oss fanns risken att resultaten påverkades, dels på grund av att vi påverkar våra respondenter olika och dels på grund av våra följdfrågor. Andra faktorer som kunde påverka utfallet var det faktum att en av intervjuerna genomfördes som en gruppintervju med två respondenter. Där fanns en osäkerheten om respondenterna påverkade varandras svar. Vidare så skickades intervjuguiden ut innan intervjuerna ägde rum vilket också kunde påverka svaren beroende på om diskussioner med andra kollegor ägt rum eller inte. Anledningen till att vi valde att göra så var för att ge respondenterna möjlighet att reflektera över våra frågor innan intervjun för att få så övergripande svar som möjligt. Den avslutande delen i intervjuguiden numrerat fem och sex (bilaga 3) valde vi att utesluta när intervjuguiden skickades ut och dessa frågor ställdes enbart under själva intervjun. Vi motiverar det valet med att frågor kopplade till personliga uppfattningar och upplevelser inte behöver bollas med kollegor för att kunna svaras på. Utan dessa frågor utgår bara från den enskilda individens erfarenheter och upplevelser.

Ett av problemen med kvalitativa intervjuer är att det är svårt att styra över vilket material som kommer in. Även om frågorna var noga förberedda och formulerade så kunde respondenternas uppfattning av vad som är ett fullvärdigt svar variera. Variationer fanns också när det kom till intervjuernas längd, något som är vanligt enligt Bryman (2011) även om en uppskattad tid angetts i informationsbrev och samtyckesavtal. Intervjuernas längd och innehåll varierade något men enligt vår uppfattning påverkades inte innehållet av detta när vi kom till analysdelen.

Däremot så medförde det att transkriberingen i vissa av fallen blev mer omfattande och tidskrävande. Respondenterna i vår studie var alla kvinnor i olika ålder och med olika erfarenhet, kanske skulle resultaten blivit annorlunda om respondenterna istället varit män eller både män och kvinnor. Utfallet av kön var dessvärre ingenting som vi kunde påverka. Utan när vi under vår urvalsprocess kontaktade socialtjänsten i olika kommuner för att få tag på respondenter så kom vi inte i kontakt med någon man som arbetade med dessa frågor.

Som alternativ kvalitativ metod hade vi kunnat välja fokusgruppsintervjuer. Fokusgruppsmetoden innebär att flera respondenter intervjuas samtidigt om utvalda teman eller frågeställningar (Bryman, 2011). Problemen med fokusgrupper kopplat till vår målgrupp uppfattade vi bland annat handlade om tillgången på socialsekreterare som arbetar med våldsutsatta skyddade kvinnor inom samma kommun. Dels om den omöjliga uppgiften att samla socialsekreterare från flera olika socialtjänster vid ett och samma tillfälle med tanke på geografiska avstånd och socialsekreterarnas pressade arbetssituation. Vi ville heller inte framkalla de gruppdynamiska effekter som fokusgrupper oftast leder till.

7. RESULTAT

Nedan kommer våra respondenter att presenteras och resultaten från våra intervjuer att redovisas. När det kommer till gruppen skyddade kvinnor är det förhållandevis få kvinnor som socialsekreterarna i vår studie möter, i genomsnitt fem stycken om året. Därför är det svårt att enbart redogöra för resultaten i relation till skyddade kvinnor, i vissa fall rör svaren våldsutsatta kvinnor generellt. Anledningen till att vi väljer att separera på resultat och analys är för att få en bättre överskådlighet över de teman som vår studie bygger på. Resultaten presenteras först i löpande form och avslutningsvis i en sammanfattande tabell. Analysen av resultaten presenterar vi i kapitel 8.

7.1 Respondenter

Namnen på våra respondenter är fingerade och vi kommer fortsättningsvis att användas oss av följande namn: *Stina*, mer än 10 års yrkeserfarenhet. *Sara*, mindre än 10 års yrkeserfarenhet. *Greta*, mer än 10 års yrkeserfarenhet. *Hilda*, mindre än 10 års yrkeserfarenhet. *Barbro*, mindre än 10 års yrkeserfarenhet. *Inga*, mer än 10 års yrkeserfarenhet.

7.2 Hinder och möjligheter kopplat till lagar och regler.

Fyra av socialsekreterarna i undersökningen, *Stina*, *Sara*, *Greta* och *Inga*, ansåg att lagförändringarna gynnade våldsutsatta kvinnor generellt samt att de ökade medvetenheten hos socialsekreterarna och andra myndigheter. *Hilda* uttryckte att hon på grund av sin korta yrkeserfarenhet inom området inte hade någon uppfattning om lagförändringarnas påverkan. *Barbro* däremot ansåg inte att lagen gynnade våldsutsatta kvinnor trots de förändringar som gjorts:

”Det finns ganska mycket backup för den som utför brottet, att få advokat och hela den biten, men att få ett målsägarbiträde och hela den biten för kvinnan är betydligt mer svårt, det tar längre tid. Och speciellt om vi redan gått in med insatser, då är det inte lika bråttom. Lagarna hjälper inte dessa kvinnor på riktigt, i vissa fall, men inte alltid” (Barbro).

När det kom till hinder och möjligheter kopplat till nationella riktlinjer och allmänna råd så varierade dessa. *Stina* och *Sara* uppgav att de hade stor hjälp och vägledning av de riktlinjer och allmänna råd som fanns i relation till våldsutsatta kvinnor. *Barbro* och *Inga* uppgav att de fanns men värderade inte deras funktion. *Greta* däremot uppfattade att de riktlinjer och allmänna råd som fanns i många fall försvårade det generella arbetet med våldsutsatta kvinnor: *”eftersom de inte är anpassade till vår verklighet....utan de är många gånger storstadsanpassade”*.

Hilda berättade att hos dem utgick arbetet med skyddade kvinnor inte från några riktlinjer eller allmänna råd utan att arbetet stod helt på noll när det kom till våldsutsatta kvinnor över lag.

På frågan om det inom kommunerna fanns aktuella lokala handlingsplaner för skyddade kvinnor så var det endast *Greta* som svarade ja. Hos *Hilda* och *Barbro* fanns det ingen lokal handlingsplan alls medan *Stina*, *Sara* och *Inga* berättade att det fanns en lokal handlingsplan men den behövde revideras för att vara aktuell. När vi kom till frågan om extern samverkan i relation till våldsutsatta kvinnor så var det endast *Stina* och *Sara* som berättade om en bra och välfungerande samverkan med andra aktörer men att den inte var inriktad mot enbart skyddade kvinnor. Inom kommunen fanns en välutvecklad samverkansgrupp vilken träffades kontinuerligt. Syftet med samverkansgruppen var att hålla olika frågor om våld i nära relationer vid liv samt bibehålla kontaktnätet. Hos *Hilda* saknades den externa samverkan och även samarbete med andra kommuner i relation till våldsutsatta och skyddade kvinnor.

”Vi har inga samverkansgrupper alls med externa aktörer. Det är lite pinsamt men vi har ju något att utveckla och jobba vidare med. Det är ledsamt om det ska behöva gå så långt att vi kommer att ha ett ärende där det går åt helvete för, innan ledningen reagerar. För då kommer de att peka med hela armen och fråga varför vi inte har gjort mer. Och det är då först som förändringsarbetet kommer igång på allvar. Jag hoppas verkligen inte att det behöver gå så långt innan vi hinner få det ordentligt strukturerat” (*Hilda*).

Greta, *Barbro* och *Inga* berättade att den externa samverkan behövde förbättras och utvecklas. Däremot så ansåg samtliga av respondenterna att den interna samverkan var positiv och fungerade väldigt bra.

Hinder kopplat till lagar, regler och föreskrifter som framkom i studien var följande: *Greta* och *Inga* uttryckte båda två att ansvaret för våldsutsatta kvinnor, innefattande skyddade kvinnor, låg på socialtjänsten som ett stort hinder. *Inga* berättade: *”att merparten av de kvinnor som utsätts för våld i nära relationer inte har någon kontakt med socialtjänsten”*. *Greta* ansåg att det var ett samhällsproblem och därför bör våld i nära relationer ligga på instanser som i större omfattning möter dessa kvinnor än vad socialtjänsten gör exempelvis sjukvården. Ett annat problem som *Greta* nämnde gällde vistelsebegreppet:

”De största svårigheterna under de senaste åren uppfattar jag handlar om vistelsebegreppet. Kommunerna glider på vistelsebegreppet. Om vi har en kvinna med skyddade uppgifter som vi placerar någon annanstans så har ju vi fortfarande ansvaret”(*Greta*).

Både *Inga* och *Greta* redogjorde för laghinder som kunde påverka skyddade kvinnors förutsättningar:

”Och när det kommer till kvinnor som lever i våld i nära relationer så är det fel att det är kvinnan som ska flyttas istället, att vi inte har lagar och system som gör att mannen ska därifrån istället. Mannen ska ha rätt till umgänge genom sina barn som han har misshandlat och kanske i värsta fall slagit ihjäl barnens moder” (Inga).

”I de fall där kvinnan har barn blir det svårigheter eftersom vi inte kan placera barnen utan att berätta för den andra vårdnadshavaren vart de finns, när föräldrarna har gemensam vårdnad” (Greta).

Inga berättade om ett annat stort hinder som hon upplevde och det berörde omorganisationen inom polisen. Den påverkade enligt *Inga* både socialtjänstens och polisens möjligheter att agera som de skulle. *Barbro* ansåg att det var ett stort hinder att kvinnorna själva ska vara aktiva och driva sitt fall framåt för att få hjälp trots sin utsatthet. Andra hinder som *Barbro* nämnde var den långa tid som det tog att få beslut från olika instanser. Beslut som behövs för att kunna gå vidare i processen. *Hilda* uppgav att de brister kring arbetet med skyddade kvinnor som fanns inom kommunen idag bara medförde hinder, eftersom det inte fanns några som helst övergripande förhållningsstrategier. *Sara* och *Stina* däremot upplevde inga större hinder utan tyckte att de lagar, regler och föreskrifter som fanns hjälpte arbetet framåt.

Sammanfattningsvis se resultatsammanfattning (Tabell 1) varierade upplevelserna kopplat till lagar, regler och föreskrifter men de flesta av socialsekreterarna ansåg att de fyllde en bra funktion, trots att det nämndes olika begränsningar i lagen för våldsutsatta skyddade kvinnor. Däremot behövde fyra av fem kommuner skapa eller revidera de lokala handlingsplanerna för skyddade kvinnor. Vidare framkom att den externa samverkan med andra aktörer behövde förbättras och utvecklas eftersom endast en av kommunerna kunde redogöra för att det fanns en samverkansgrupp inom kommunen. Till skillnad mot den interna samverkan som samtliga socialsekreterare konstaterade var god och välfungerande i alla studiens kommuner.

7.3 Upplevelser i relation till förutsättningar och arbetstillfredsställelse.

På frågan om vad socialsekreterarna ansåg om sina förutsättningar i relation till kunskap, utbildning och stöd i arbetet med skyddade kvinnor, visade resultatet oss följande: Samtliga socialsekreterare upplevde att förutsättningarna kunde förbättras. Den generella kunskapen och utbildningen i relation till våldsutsatta skyddade kvinnor varierade bland våra respondenter. *Sara* ansåg sig ha goda kunskaper genom utbildning och erfarenhet i relation till vår målgrupp.

Greta berättade att förutsättningarna kunde bli bättre och hon upplevde att det ständigt behövdes fortlöpande utbildning, eftersom kunskapen om skyddade kvinnor var begränsad. *Hilda* saknade både erfarenhet och tillräcklig utbildning och *Barbro* berättade att hon upplevde sig ha begränsad kunskap och utbildning och ansåg sig behöva mer av detta. Trots det kände hon att hon hade en viss vana genom tidigare arbetslivserfarenheter. När det kom till stöd i arbetet kring vår målgrupp uppgav *Sara* och *Barbro* att de hade ett gott stöd på arbetsplatsen i form av handledning, samtal i arbetsgrupp, vägledning samt bollande med kollegor och chefer. *Hilda* berättade att hon kände stort stöd hos sina chefer och att det var med dem som hon bollar ärenden. *Inga* upplevde att hon trivdes med sina arbetsuppgifter men att hon kände bristfälligt stöd hos chefer och politiker samt att hon saknade resurser. I förhållande till vilka förutsättningar socialsekreterarna hade att påverka och anpassa sitt arbete och insatserna i relation till skyddade kvinnor berättade *Sara*:

"Vi har ju våra regler och lagar att förhålla oss till. Men jag tycker ändå att vi har ett stort utrymme att lägga upp arbetet och inget ärende är ju det andra likt. Så man får ju anpassa sig till varje kvinna"(*Sara*)

Samtliga socialsekreterare, förutom *Hilda*, kände att de kunde påverka arbetet med de skyddade kvinnorna. *Hilda* berättade att allt måste gå via chefen eftersom de saknade både handlingsplaner och riktlinjer. Däremot berättade *Hilda* att hon hade stor frihet när det kom till att fatta generösa biståndsbeslut i förhållande till skyddade kvinnor.

Respondenternas uppfattningar om hinder i arbetet med skyddade kvinnor ledde till varierande svar. *Stina* och *Sara* kände att det var problematiskt samt att det väckte en frustration då kvinnorna ibland hade svårt att bedöma hoten och riskerna.

"Jag tänker att det ibland så kan det också vara så att det blir problematiskt för att kvinnan själv inte förstår hur utsatt situation hon är i och att hon måste tänka på skyddet. Att de ibland röjer sig lite grann själva" (*Stina*).

Både *Sara* och *Greta* upplevde att språket och behovet av tolk kunde vara ett hinder. *Sara* uttryckte problemet främst kopplat till sekretess och skyddstänk. *Greta* berättade om den frustration som kunde infinna sig: *när vi inte kan göra något mer och vi redan har gjort allt som står i vår makt, men det ändå inte fungerar och kvinnan går tillbaka till mannen*. *Greta* uttryckte även att hon stördes av att våld i nära relationer var ett eget område eftersom det återfanns inom alla områ-

den. *Hilda* upplevde att hon var ung, hade begränsad kunskap eftersom hon både saknar erfarenhet och utbildning och att det fanns både lokala och strukturella hinder i form av bristande riktlinjer och handlingsplaner vilket försvårade arbetet.

”Vi jobbar väldigt olika just nu och det är för att vi inte har några förnyade handlingsplaner eller rutiner eller riktlinjer överhuvudtaget.....ingen samverkan ingenting....allt har runnit ut i sanden...Det är jättetråkigt faktiskt” (Hilda).

Tidsbristen på grund av ständigt inkommande nya ärenden påverkade även det förutsättningarna berättade *Hilda*, en uppfattning som hon delade med *Inga*. *Inga* upplevde frustration över att blanda arbetsuppgifterna. Hon önskade även att flera arbetade med frågan. Vidare uttryckte *Inga* en djup besvikelse över orättvisan i samhället och: *”på samhällets syn överlag, när det gäller kvinnors situation, hur kan det fortgå 2016 att hälften av befolkningen inte har samma rättigheter som den andra hälften?”*. *Barbro* upplevde att hon beroende på sekretessen hamnade i ett moment 22, där hon inte kunde ställa frågor och utkräva svar i relation till andra aktörer kopplat till skyddade kvinnor.

På frågan om hur socialsekreterarna handskades med sina känslor och upplevelser när det kom till arbetet med skyddade kvinnor svarade samtliga att de ansåg sig ha god uppfattning om hur de skulle bära sig åt för att ta hand om sina känslor. *Sara* sa: *”för mig är det viktigt att prata av sig med sina kollegor. Att försöka lämna jobbet på jobbet som inte är så enkelt alla gånger”*. Vidare berättade *Sara* att de hade handledning och att det fanns en trygghet i gruppen. *Stina* uppgav att det fanns möjlighet till att få enskild handledning om behovet skulle uppstå. *Greta* upplevde att hon kunde samtala med både kollegor och chefer vidare berättade hon att de hade handledning både i grupp och enskilt. Hon uttryckte att det fanns ett starkt förtroende i gruppen. *Hilda* stängde av och avgränsade arbetsliv från privatliv: *”det går in i mitt socialarbetarhjärta men inte så att det går över i mitt privata hjärta”*. Hon ventilerade med cheferna där hon kände ett jättebra stöd. Handledningen hade *Hilda* valt bort eftersom hon inte ansåg sig bli hjälpt av den. *Barbro* upplevde inte några problem rent känslomässigt, dock väcks en känsla av frustration emellanåt på grund av att de var mycket att tänka på. *Inga* upplevde att hon hade stöd i sina kollegor och chefer, där hon kunde prata om sina känslor samt att det fanns handledning.

”Det handlar om att prata med sina chefer och sina kollegor, att ha handledning. Det är också roligt att arbeta med detta, att människor kommer ur en svår situation” (Inga).

Den avslutande frågan, vilken handlade om på vilket sätt socialsekreterarna ansåg att de tog sitt ansvar för återintegreringen skyddade kvinnor i samhället varierar resultaten mellan våra respondenter på följande vis. Enligt *Stina* och *Sara* så gjorde de allt som stod i deras makt för att hjälpa dessa kvinnor utifrån de förutsättningar som fanns och de hade omorganiserat sig för att få till mer riktade insatser. *Greta* uttryckte att de tog sitt ansvar genom att de gjorde sitt arbete samt att de hela tiden hade hållit sig uppdaterade när det kommer till målgruppen. *Hilda* upplevde att de tog sitt ansvar fantastiskt bra via bra internsamverkan och genom att skapa möjligheter till praktik och studier. *Barbro* upplevde att de tog sitt ansvar genom samverkan med andra. Slutligen ansåg *Inga* att det saknades resurser för ett långsiktigt arbete, när det handlade om att återintegrera målgruppen:

*”Tyvärr så är vi bättre på att arbeta med de akuta insatserna, än till exempel uppföljningar”
(Inga).*

Sammanfattningsvis skiftade resultatet när det kom till socialsekreterares upplevelser i förhållande till förutsättningar och meningsfullhet i relation till skyddade kvinnor. Samtliga socialsekreterare hade en uppfattning om att förutsättningarna att ge rätt *stöd* och *hjälp* till kvinnorna kunde förbättras. Fem av sex socialsekreterare upplevde att de hade goda förutsättningar att påverka arbetet. Endast en av socialsekreterarna upplevde avsaknad av stöd i sitt arbete kopplat till skyddade kvinnor. Vidare framkom det att möjligheterna att prata och bolla med kollegor och chefer är en viktig faktor när det kom till att hantera känslor och upplevelser. Trots de olika begränsningar som framträdde upplevde de flesta av socialsekreterare att de tog sitt ansvar i relation till våldsutsatta skyddade kvinnor. Se resultatsammanfattning (Tabell 1).

7.4 Beskrivningar av akuta och långsiktiga insatser.

Inledningsvis berättade samtliga respondenter att de sällan mötte skyddade kvinnor. Det vanligaste var att kvinnorna fick hjälp att ansöka om skyddade personuppgifter under tiden de hade kontakt med socialtjänsten. Samtliga respondenter berättade att insatserna i relation till skyddade kvinnor skulle utgå från den enskilda kvinnans behov och vara individuellt anpassade.

”Det finns inget färdigt smörgåsbord med åtgärder och insatser, utan vi måste alltid prata med kvinnan om vad det handlar om och utifrån kvinnans behov anpassa stödet. Vi hjälper även till så att kvinnor får skyddade uppgifter” (Inga).

Dessutom nämnde samtliga respondenter akutsatser i form av: skyddat boende, ekonomiskt bistånd, stöd- och krissamtal och praktisk hjälp. Tre av fem kommuner uppgav även att de hade jourlägenheter avsedda för våldsutsatta kvinnor. I två av kommunerna fanns i dagsläget fungerande kvinnofridsrådgivning. Vidare framkom att lösningar i det akuta skeendet alltid prioriterades. *Greta* berättade att de våldsutsatta kvinnor som socialtjänsten kom i kontakt med oftast var de mest socialt och ekonomiskt utsatta. De kvinnor som hade andra förutsättningar sökte sig oftast till skyddade boenden på egen hand utan att koppla in socialtjänsten. Vidare berättade *Greta* att den vanligaste akuta insatsen hos dem var skyddat boende. *Hilda* berättade att våldsutsatta och skyddade kvinnor sågs som brottsoffer hos dem och att biståndsbedömningar i relation till våldsutsatta skyddade kvinnor var väldigt generösa. *Barbro* berättade att när kvinnorna har barn så erbjöd socialtjänsten även stöd i föräldrarollen.

På frågan om långsiktiga insatser svarade *Stina* att det var i relation till det långsiktiga arbetet som de vill bli bättre. *Sara* beskrev ett sätt att förbättra det långsiktiga arbetet och det var att redan i det akuta skedet börja planera för framtiden. *Inga* berättade att socialtjänsten tyvärr var bättre att jobba med akuta insatser än uppföljningar. *Barbro* berättade att i vissa specifika fall arbetade man långsiktigt för att det skulle bli hållbart över tid. Det största problemet kopplat till långsiktiga insatser som samtliga respondenter nämnde var bostadsbristen. *Sara* berättade att socialtjänsten märkte av att bostadsbristen var stor i hela landet och inte bara inom den egna kommunen. *Greta* uppgav att det oftast gick att lösa bostadsfrågan lokalt genom att socialtjänsten gick in och skrev avtal med det lokala bostadsbolaget för att hjälpa skyddade kvinnor, under förutsättning att det fanns lediga lägenheter. *Stina* redogjorde för hur vissa våldsutsatta kvinnor tvingades bo kvar på skyddade boenden på grund av bostadsbristen trots att kvinnorna inte längre var i behov av den typen av skydd.

När det kom till möjligheterna att erbjuda skyddade kvinnor praktik, studier eller andra insatser för att hjälpa dem in i samhället så skapade det olika svårigheter i för socialsekreterarna. Det var endast *Hilda* som berättade att det var viktig att skyddade kvinnor gavs möjlighet att komma in i samhället så snabbt som möjligt. Utifrån individuella bedömningar anpassades insatserna till kvinnornas förutsättningar sade *Hilda*. Vidare berättade *Hilda* att insatserna kunde handla om hemstudier eller praktik utifrån förmåga och behov. *Stina* berättade att när arbetet med de skyddade kvinnorna kommit så långt att de behövde studier eller praktik så övertog försörjningsstöd ärendet och arbetade med det utifrån de förutsättningar som fanns för den enskilda kvinnan:

”När vi liksom har undanröjt det här våldet som gör att kvinnan inte kan komma ut, när det liksom är borta. Då flyttas ärendet över till försörjningsenheten som får jobba vidare...med självförsörjningen” (Stina).

Både Sara och Inga berättade att långsiktiga insatser kopplade till praktik och utbildning var begränsade. Vidare berättade Inga att om det inte gick att lösa med hjälp av arbetsförmedlingen så kunde socialtjänsten vara behjälplig. Greta sade att skyddade kvinnor hanterades som andra klienter, med en kartläggning av plus och minus men med ett ständigt skyddstänk och skyddsbedömning.

Sammanfattningsvis se (Tabell 1) nedan, fungerade de akuta insatserna i kommunerna medan arbetet med de långsiktiga insatserna behövde förbättras. Det största problemet enligt samtliga socialsekreterare var bostadsbristen. När det kom till insatser kopplat till studier och praktik för skyddade kvinnor så hade ingen av kommunerna några utarbetade lösningar för att hjälpa kvinnorna in i samhället igen. Endast en av socialsekreterarna uttryckte vikten av att skyddade kvinnor så fort det bara gick skulle erbjudas någon form av sysselsättning för att göras delaktiga utifrån sina förutsättningar.

Tabell 1. Resultatsammanfattning			
	Tema Hinder & Möjligheter	Tema Förutsättningar & Sammanhang	Tema Insatser
Summering	<i>Fyra</i> av respondenterna tycker att lagförändringarna gynnar våldsutsatta kvinnor. <i>En</i> saknar uppfattning och <i>en</i> anser att lagarna missgynnar kvinnorna. <i>Två</i> respondenter tycker att regler och föreskrifter ger hjälp och stöd. <i>Två</i> uttrycker ingen uppfattning. <i>En</i> saknar helt föreskrifter och riktlinjer. <i>En</i> av respondenterna uppfattar regler och föreskrifter som hinder. <i>Två</i> respondenter anser sig ha god extern samverkan hos de övriga <i>fyra</i> behöver den externa samverkan förbättras eller byggas upp. <i>Samtliga</i> respondenter anser att den interna samverkan fungerar bra. Endast <i>en</i> respondent berättar att de har en aktuell handlingsplan för vår målgrupp.	<i>Tre</i> av respondenterna anser sig ha goda erfarenheter och kunskaper. <i>En</i> anser sig ha god erfarenhet men önskar mer kunskap. <i>En</i> saknar både erfarenhet och tillräcklig kunskap. <i>En</i> har inte uttryckt sig om kunskap och erfarenhet. <i>Fem</i> av respondenterna anser sig ha goda förutsättningar att påverka arbeten <i>en</i> säger sig inte ha det. <i>Tre</i> av respondenterna uppfattar att de har gott stöd i sitt arbete. <i>En</i> uttrycker avsaknad av stöd och <i>två</i> nämner inget om stöd i arbetet. <i>Fem</i> av respondenterna uttrycker olika hinder i arbetet. <i>En</i> uttalar inga hinder. <i>Fem</i> av respondenterna hanterar känslor genom samtal av olika slag. <i>En</i> upplever inga känsloproblem. <i>Fem</i> respondenter upplever att de tar ansvar för vår målgrupp, <i>en</i> upplever det inte.	<i>Samtliga</i> respondenter berättar om likvärdiga och fungerande akuta insatser. Endast <i>en</i> av respondenterna uppger att de erbjuder praktik, studier till skyddade kvinnor. För övriga är dessa möjligheter begränsade. <i>Alla</i> respondenterna berättar om brister i de långsiktiga insatserna och arbetet. Bostadsbristen nämner <i>alla</i> som ett stort problem.

8. ANALYS

Nedan analyserar vi resultaten av våra intervjuer med utgångspunkt från könsmaktsteorin, KASAM samt tidigare forskning. Analysen redogörs utifrån våra förbestämda teman och vi har valt att illustrera analysen med några citat.

8.1 Hinder och möjligheter kopplat till lagar och regler

Enligt Gottzén (2013) synliggör ett könsmaktsperspektiv hur män styr och kontrollerar olika områden i vårt samhälle som bland annat kvinnors arbete, sociala institutioner, politik etc. I samhället är det i regel männens uppfattningar, värderingar och åsikter som dominerar och har företräde och kvinnor som är underordnade män. Det i sin tur leder till att kvinnors behov och förutsättningar begränsas i samhället. I studien undersöker vi ett arbetsområde som domineras av kvinnor, socialtjänsten, och alla socialsekreterare som medverkar i studien är kvinnor. Vidare så har vi valt att titta på hur arbetet med skyddade kvinnor bedrivs inom socialtjänsten.

Den könsmaktsordning som existerar indikerar på hur mäns makt reproduceras på olika sätt. Gottzén (2013) nämner att patriarkatet och kapitalismen är beroende av varandra genom att skapa ordning och kontroll samt ekonomisk vinning till fördel för män. Ett sätt att kontrollera och hålla ordning på kvinnor blir således att hålla tillbaka löner och utveckling som gynnar kvinnor för att bibehålla den överordning som finns i samhället (ibid.). Vidare så kan könsmaktsordningen påverka olika samhällsorgan och hur lagstiftning och stöd inom socialtjänst och rättssamhället utformas. Bristen på stöd till kvinnor som utsätts för våld av män kan bero på att frågor rörande våldsutsatta skyddade kvinnor inte tillräckligt lyfts upp inom de beslutande organen. Det kan indikera på att staten varit könsblind och inte sett våldsutsatta skyddade kvinnors hjälpbehov fullt ut.

Socialsekreterarnas erfarenheter och uppfattningar avspeglar ett samhälle där våldsutsatta skyddade kvinnor i vissa fall saknar stöd och inte kan garanteras ett tillräckligt skydd genom lagstiftningen. Att frågorna om våld mot kvinnor fått större fokus och att lagstiftningen på senare år stärkts (Statskontoret, 2016) kan peka på en begynnande jämlikhet mellan könen. Där kvinnorna till viss del kan driva på och omforma de institutioner som de tidigare varit missgynnade av.

Något som framträder i vår analys är att i de sammanhang där det generella arbetet med våldsutsatta kvinnor sker i form av organiserade arbetsgrupper, uppfattar socialsekreterarna färre hinder och begränsningar. När det finns fler socialsekreterare som arbetar tillsammans, ökar möjligheterna att aktivt arbeta med de strukturer som skapar problem för kvinnor som

utsatts för våld. I ett könsmaktsperspektiv skulle samarbetet som finns inom de organiserade arbetsgrupperna som arbetar med våldsutsatta skyddade kvinnor, innebära en förutsättning för att kunna förändra dessa ojämlika strukturer. Genom att socialsekreterarna finner styrka och kunskap hos varandra kan de både internt och externt påtala och kritisera de strukturer som råder för att nödvändiga förändringar ska kunna genomföras. Kopplat till teorin om KASAM (Antonovsky, 1991) skulle det organiserade samarbetet kunna leda till en större arbetstillfredsställelse och ett högre KASAM när meningsfullhet, hanterbarhet och begriplighet inryms. Eftersom det i gruppen både finns erkänt värde, kunskap och resurser samt anpassning till mål och medel. Utifrån teorin om KASAM skapas meningsfullhet kopplat till arbetet ur samhällets och arbetarens uppfattning av arbetets värde samt möjlighet att påverka arbetets innehåll. Hanterbarheten uppstår när det råder en balans mellan bland annat kunskap och resurser. Begripligheten framträder när saker är anpassade till varandra (Antonovsky, 1991).

Vidare framkommer det i vår analys att de äldre socialsekreterarna i studien genom sin större erfarenhet blir mer kritiska till nationell lagstiftning, riktlinjer och regler samt att de blir bättre på att se problemen med orättvisor och bristande stöd. De yngre socialsekreterare i vår studie uttrycker sig inte lika kritiska till lagstiftning, riktlinjer och regler på nationell nivå som sina äldre kollegor. Detta kan betyda att förmågan till kritik av könsmaktsordningen och andra förtryckande strukturer kräver ett visst mått av erfarenhet och distans. *Inga* uttrycker sin uppfattning på följande sätt:

”Det behövs stöd i både lagstiftning och hur ska vi få ett jämställt samhälle på riktigt, då menar jag inte bara i pappersform i bokhyllor utan att vi gör det i praktiken också. Lagar förändrar inget, det måste också ut till alla institutioner och till de som arbetar utifrån lagen” (Inga)

När man i takt med ålder och erfarenhet upptäcker allt fler brister i systemet finns det en risk att arbetstillfredsställelsen förenat med KASAM påverkas negativt. Meningsfullheten i det arbete man har kan fortfarande vara stor i relation till de skyddade kvinnor man möter. Men hanterbarheten kan få en negativ påverkan när resurserna berörs och begränsas samt när begripligheten rubbas och arbetsrollen och förväntningarna ifrågasätts av socialsekreteraren själv. Dessa upplevelser kan leda till ett lägre KASAM. Däremot kan vi inte med vår studie klarlägga att det bara finns ett samband mellan högt eller lågt KASAM i relation till ålder och arbetslivserfarenhet. Utan känslan av högt och lågt KASAM kan även kopplas till hur lokala riktlinjer, handlingsplaner, stöd och samverkan fungerar.

8.2 Upplevelser i relation till förutsättningar och arbetstillfredsställelse.

I det fall där socialsekreterarna ställs utan vägledning av riktlinjer och regler påverkas upplevelsen av att arbetet är begripligt och hanterbart. Ekström (2016b) nämner att det finns en osäkerhet kring hur arbetet med våldsutsatta kvinnor ska bedrivas. Där osäkerheten och avsaknaden av erfarenhet i arbetet med våldsutsatta skyddade kvinnor återfinns, ökar behovet av vägledning genom olika dokument för att arbetstillfredsställelsen ska infinna sig. Kopplat till teorin om KASAM leder avsaknaden av vägledning och osäkerheten till att socialsekreterarna uppfattar sitt arbete som obegripligt.

Den överordnade roll som män har i samhället (Gottzén, 2013) och de förlegade strukturer som påverkar verksamheten finns bland annat avspeglad i socialtjänstens registersystem.

”Här på ekonomi är det så att när ett hushåll, man, kvinna och barn kommer och söker ekonomiskt stöd så är det alltid mannen som blir registerledare, alltid! Så att alla pengar kommer på hans konto. Så vi kan inte se...om hon får några pengar till sitt konto. Vi kan inte ha koll på det. Och det är inget val som personalen kan göra utan det är ett gammalt trist, traditionellt system som ligger kvar” (Hilda).

Sett ur ett könsmaktperspektiv så påverkas socialsekreterarnas förutsättningar att erbjuda skydd och stöd i relation till skyddade kvinnor eftersom systemet i vissa fall begränsar dem. Det kan även leda till en känsla av lågt KASAM. Meningsfullheten i relation till arbetet med skyddade kvinnor berörs när den som har behovet inte kan garanteras del av stödet.

Enligt Antonovsky (1991) så kommer meningsfullheten på sikt att påverka både hanterbarheten och begripligheten eftersom den anses som viktigast. En viktig komponent för ett ökat KASAM som Antonovsky (1991) nämner är känslan av att vara en del i den sociala gemenskapen på arbetsplatsen. Det framträder även i vår analys att gemenskapen och stöd från kollegor och chefer är viktigt för att hantera känslor och upplevelser och för att arbetet ska kännas meningsfullt.

8.3 Beskrivningar av akuta och långsiktiga insatser.

När respondenterna beskriver vilka akuta och långsiktiga insatser det finns för denna grupp, framkommer att de akuta insatserna fungerar men att de långsiktiga insatserna visar sig ha större brister. De faktorer som tydligast framträder och påverkar skyddade kvinnors återintegrering i samhället är dels bostadsbristen men även bristen på praktik och utbildning. Sett utifrån tidigare forskning besannas detta, många våldsutsatta kvinnor ställs inför stora svårigheter när det kom-

mer till att erhålla permanenta bostäder, bland annat beroende på begränsade ekonomiska möjligheter men även beroende på bristen på bostäder (Ekström, 2016a; Daoud et al., 2016). Avsaknaden av bostäder för våldsutsatta skyddade kvinnor kan ur ett könsmaktperspektiv ses som att det fattas stödjandestrukturer för denna grupp. Vidare påvisas enligt vår studie samt i tidigare forskning att bostadsbristen i sin tur leder till att våldsutsatta kvinnor bor kvar på skyddade boende trots att behovet av skydd i den omfattningen inte längre kvarstår (Ekström, 2016b).

"Vi råder kvinnorna att ställa sig i bostadskö så snart som möjligt.....Ibland blir det tyvärr länge på skyddade boenden....vi hade en kvinna med många barn som bodde på skyddat boende i 12 månader innan hon fick en lägenhet" (Stina).

Tidigare svenska studier konstaterar att den ekonomiska utsattheten kvarstår långt efter att våldsrelationen avbrutits. Dels genom beroendet av ekonomiskt bistånd men även på grund av stora svårigheter på arbetsmarknaden (Trygged et al. 2013; Ulmestig och Eriksson, 2016; Ulmestig och Panican, 2015). Utsattheten påverkar även möjligheten av att vara självförsörjande vilket i sin tur begränsar potentialen att vara självständig i vårt samhälle (Ulmestig och Eriksson, 2016). Vår studie konstaterar att ingen utav kommunerna har utarbetade lösningar för att hjälpa skyddade kvinnor in i samhället igen, när det kommer till insatser förenat med arbete, studier och praktik. Detta inverkar på skyddade kvinnornas ekonomiska förutsättningar och självständighet.

Enligt Gottzén (2013) förklarar begreppet könsmaktsordning kvinnors underordning, särskilt genom könsmonster där kvinnor utnyttjas genom hushållsarbetet av kapitalet men också genom männens intresse av makt som privilegium (ibid). Vi menar att avsaknaden av stöd för denna grupp avspeglar att institutioner är präglade av vad Gottzén (2013) menar är en könsmaktsordning där strukturer är anpassade efter mäns behov och inte kvinnors.

9. DISKUSSION

I det avslutande kapitlet kommer vi att diskutera studiens resultat och analys samt redogöra för egna tankar och reflektioner. Studiens syfte var att öka kunskapen om hur faktorer på samhälls- och institutionsnivå samt individuella faktorer kan påverka socialsekreterares arbete med att återintegrera våldsutsatta kvinnor i samhället. Genom det nivåintegrerade perspektivet där struktur och aktörsnivå möts ges unika kunskaper om samspelet mellan nivåerna som det inte annars är möjligt att få vetskap om.

Studiens frågeställningar och de svar som framkommit presenteras löpande i texten nedan.

- *Vilka hinder och möjligheter i relation till lagar, regler och föreskrifter uppfattar socialsekreterarna att det finns när det kommer till arbetet med att återintegrera våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter i samhället?*

I vår studie såg vi att socialsekreterares arbete med att återintegrera våldsutsatta skyddade kvinnor i samhället är starkt begränsat. De lagar, regler och riktlinjer som påverkar och utformar socialsekreterarnas arbete kan främst kopplas till våldsutsatta kvinnor generellt och inte till gruppen skyddade kvinnor. Vidare uppmärksammas att lagar, regler och riktlinjer avser akuta insatser och arbetet med att skydda kvinnan i stunden, med andra ord få kvinnorna att överleva. De nödvändiga akuta insatserna är det relativt enkelt att stifta lagar om, eftersom vårt samhälle inte kan tillåta att människor hotar och dödar varandra. Däremot finns det ingen lagstiftning som begär att samhället ställer sig bakom hjälpinsatser direkt anpassade till skyddade kvinnors rättigheter att skapa ett nytt liv.

För att möjliggöra socialsekreterarnas arbete när det kommer att återintegrera skyddade kvinnor i samhället, anser vi att det skulle behöva utformas lagar och nationella handlingsplaner för skyddade kvinnor, likt de rehabiliteringsplaner som finns när det kommer till att återintegrera långtidssjukskrivna in på arbetsmarknaden. Dessa handlingsplaner skulle kunna hjälpa socialsekreterarna och främja den externa samverkan samt underlätta svårigheter och begränsningar som skyddade kvinnor har att leva efter trots att de inte utfört några brottsliga handlingar. Skyddade kvinnor kan inte som vi anser det behandlas och bedömas ”*som vem som helst*” som är i behov av insatser och ekonomisk hjälp från socialtjänsten eftersom deras situation och behov är ytterst komplexa. Genom att lagar och regler för skyddade kvinnor förstärks skapas förbättrade villkor och möjligheter för socialsekreterarna att utföra sitt arbete samtidigt som hjälpen till de skyddade kvinnorna tryggas.

- *Hur uppfattar socialsekreterarna de praktiska möjligheterna och arbetstillfredsställelsen när det kommer till arbetet med återintegrering av våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter i relation till de institutionella hinder och möjligheter som lagar och regler ger oss?*

Det som framträder i vår studie är att socialsekreterare med liten yrkeslivserfarenhet i större omfattning saknar trygghet i vad som är bäst för den skyddade kvinnan. Det i sin tur leder till att de förlitar sig för mycket på riktlinjer och styrdokument. Styrdokument som inte är eller kan vara anpassade till alla situationer och klienter. Det medför att socialsekreteraren behöver hitta egna lösningar i enskilda situationer. Lösningar som kräver kunskap och erfarenhet för att socialsekreteraren ska känna arbetstillfredsställelse. Ett sätt att öka socialsekreterarnas arbetstillfredsställelse och kompetens samt stärka förutsättningarna för skyddade kvinnor kan vara att minska socialsekreterarnas enskilda utredningsarbete i dessa situationer. *Vår rekommendation är att alla socialtjänster arbetar i team med när det kommer till arbetet med våldsutsatta kvinnor.* De socialsekreterare som arbetade i team uppvisade inte samma osäkerhet när alla professioner fanns samlade och kunde ta del av varandras erfarenheter och kunskaper. Detta stärker på sikt även känslan av sammanhang (KASAM) samt leder till att socialsekreterarna känner trygghet och meningsfullhet i sin profession.

Socialsekreterare som profession ska kunna fatta rätt beslut i svåra frågor när det kommer till våldsutsatta kvinnor. Genom det nivåintegrerade perspektivet identifierar vi skillnader mellan äldre och yngre socialsekreterare och hur de påverkar och påverkas av de sociala strukturerna. Något som uppmärksammats i vår studie i relation till de yngre socialsekreterarna är att de i vissa fall saknar tillräckliga kunskaper samt erfarenheter för att kunna se brister och utveckla verksamheten. De äldre socialsekreterarna i vår studie är inte lika styrda av regler, handlingsplaner och allmänna råd som studiens yngre socialsekreterarna. Kanske för att de äldre socialsekreterarna är tryggare i sin yrkesroll och vågar gå utanför boxen för att tillfredsställa de behov som skyddade kvinnor har. I de situationer där det inte finns tillämpbara riktlinjer påverkas de yngre socialsekreterarna arbete mer eftersom deras erfarenhet är begränsad. Detta kan leda till att de skyddade kvinnorna inte får det stöd de har behov av.

- *Vilka akuta- och långsiktiga insatser uppfattar socialsekreterarna att det finns för denna grupp?*

Bland de insatser som socialsekreterarna i vår studie erbjuder våldsutsatta kvinnor nämns skyddat boende som den vanligaste insatsen. Vidare så konstaterar socialsekreterarna att det svåraste att få till är permanenta bostäder samt att bostadsbristen generellt är stor. Utan bostad är det omöjligt att kunna återintegreras i samhället och bli en självförsörjande och självständig kvinna. Om samhället skapar öronmärkta bostäder för skyddade kvinnor kan socialsekreterarna snabbare erbjuda nya bostäder till kvinnorna. Samtidigt lösgörs platser på skyddade boenden för de kvinnor som är i akutbehov av dessa istället för de kvinnor som bor kvar i brist på permanenta bostäder. Förutom bostäder bör möjligheter till utbildning, praktik eller arbete erbjudas som ett led i återintegreringen in i samhället. På så sätt skapas förutom möjligheter till nytt liv för skyddade kvinnor en samhällelig ekonomisk vinst när kvinnorna blir självförsörjande. För socialsekreterarna kan det innebära en mer hanterbar arbetssituation om lagstiftningen skapar förutsättningar för ett styrt långsiktigt arbete för att återintegrera skyddade kvinnor. Ett sätt att komma förbi problemet med den geografiska variationen på stöd och hjälpinsatser som socialtjänster erbjuder skyddade kvinnor, är att utveckla det regionala samarbetet. På så sätt kan mindre kommuner komplettera varandras insatser och externa samverkans grupper med kompetent personal skapas.

9.1 Styrkor och svagheter med studien

När det gäller val av forskningsämne, har vårt personliga intresse samt egna erfarenheter styrt vårt val av ämne, vilket kan anses som både en styrka och en svaghet. Enligt Kvale och Brinkman (2009) har man som forskare makt genom möjligheten att åskådliggöra ett visst ämne för en större publik, detta kan medföra att forskaren väljer ämnen utifrån sina egna eller ekonomiska intressen. Detta kan vidare generera i att vissa ämnen eller grupper hamnar i skuggan. Vår ambition har varit att belysa socialsekreterarnas upplevelser av sin arbetssituation för att öka kunskapen om den samt att vara en röst för vår målgrupp, skyddade kvinnor. Vi anser på grund av detta att vår studie kan motiveras då forskningsområdet är begränsat.

En av studiens svagheter är den begränsade tidsramen, utifrån flera olika aspekter. Bland annat har vi inte hunnit ägna teori och empiri så mycket tid som vi önskat. En upptäckt som gjordes under arbetets gång var att vår ambition lagts på en alldeles för hög nivå. Genom färre frågor i vår intervjuguide hade materialöverflödet inte blivit så stort och visst material ställts utan tid och möjlighet till fördjupning. Andra svagheter är att vår studie har för få respondenter för att hållbara jämförelser ska kunna göras. Även den begränsade tidigare forskningen inom området kan ses som en svaghet eftersom det påverkar bredden i vårt material.

Några av studiens styrkor är dels antalet medverkande kommuner och dels den spridning i ålder och erfarenhet som finns hos våra respondenter. Det medför att trots studiens ringa storlek kan vissa tendenser ändå urskiljas i relation till ålder, erfarenhet och förutsättningar. Det finns hos de medverkande socialsekreterarna i studien en skillnad i hur ålder och erfarenhet påverkar arbetet med skyddade kvinnor oberoende av i vilken kommun socialsekreterarna är verksamma. Att våga gå utanför ramen och våga vara kritiska kan i studien kopplas till ålder och erfarenhet.

När det kommer till metodval anser vi att vi lyckats anpassa dessa utifrån studiens frågeställningar och syfte. På så sätt att vi, genom våra metodval, kunnat besvara våra frågeställningar på ett tillfredställande och önskvärt sätt.

9.2 Slutdiskussion

Vår analys visar att samhällets könsmaktsordning kan ha styrt och osynliggjort våldsutsatta kvinnors problem. Mäns överordning påverkar förutsättningarna för både socialsekreterare och skyddade kvinnor när det kommer till lagstiftning och regler. Vi menar att strukturer och institutioner som ska hjälpa kvinnor är föråldrade och avspeglar en manlig könsmaktsordning som går ut över kvinnors mänskliga rättigheter. De begränsningar i lagstiftningen som socialsekreterarna beskriver, bland annat när det kommer till svårigheter att placera kvinnor och barn på skyddat boende när gemensamvårdnad finns, stärker vår uppfattning.

När det kommer till fortsatt forskning menar vi att forskningen måste gå vidare med att undersöka hur våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade personuppgifter upplever sin situation. Detta för att synliggöra samspelet mellan skyddade kvinnors livskvalité, socialsekreterares livskvalité och de strukturer som begränsar och möjliggör båda gruppernas livsmöjligheter.

Avslutningsvis uppfattar vi att det finns svårigheter för socialsekreterare att återintegrera skyddade kvinnor i dagens samhälle. Vår studie avspeglar socialarbetarnas vardag och de tunga, viktiga frågor som de arbetar med. Trots att socialtjänsten bär huvudansvaret för våldsutsatta kvinnor finns det stora brister när det kommer till långsiktiga lösningar och resurser. Brister som kan kopplas till lagstiftning och riktlinjer men som också kan sättas i förbindelse med socialsekreterarnas ålder, yrkeslivserfarenhet samt arbetsplats. Vår uppfattning är att det strukturella perspektivet ger en bättre bild av problematiken med åtgärder för skyddade kvinnor än ett individnivåperspektiv. Ett könspektivet perspektiv på frågan om insatser för kvinnor som utsatts för våld kan öka kunskapen om att lagstiftningen måste ändras för att på ett mer

jämlikt sätt kunna respektera kvinnors behov av stöd och hjälp. Det är allvarligt att socialsekreterare inte ges möjligheter att erbjuda skyddade kvinnor den hjälp de har rätt till, utan att kvinnorna straffas dubbelt genom olika systemfel och krockande lagstiftning. Som vi tidigare nämnt gör vi inte anspråk på att vår studie ska ha någon större överförbarhet. Eftersom vårt urval är målstyrt kan inte en generalisering till populationen möjliggöras. Trots detta anser vi att vårt resonemang kring, hur individuella faktorer samt faktorer på samhälls- och institutionsnivå kan påverka socialsekreterarens arbete med att återintegrera skyddade kvinnor i samhället, ändå kan vara andra kommuner samt socialsekreterare behjälpliga.

REFERENSER

- Alfredsson, H., Ask, K & Borgstede, C. (2015). Beliefs about intimate partner violence: A survey of the Swedish general public. *Scandinavian Journal of Psychology*. Vol 57, Nr. 1. s. 57-64. Hämtad den 17 november 2016 från <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/sjop.12254/full>
- Alsaker, K., Moen, BE., Baste, V. & Morken, T. (2016) How Has Living with Intimate Partner Violence Affected the Work Situation? A Qualitative Study among Abused Women in Norway. *Journal of Family Violence*. Vol. 31, Issue 4, s 479-487. Hämtad den 17 november 2016 från <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10896-016-9806-2>
- Antonovsky, A. (1991). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och kultur.
- Backman, J. (2016). *Rapporter och uppsatser*. Johanneshov: MTM.
- Blom, J. (2014). *Regeringens utredare: Så ska mäns våld mot kvinnor bekämpas*. Dagens ETC, Debatt. Hämtad den 7 november 2016. <http://www.etc.se/debatt/regeringens-utredare-sa-ska-mans-vald-mot-kvinnor-bekampas>
- Borchers, A., Lee, RC., Martsolf, DS. och Maler, J. (2016). *Employment Maintenance and Intimate Partner Violence*. *Workplace Health & Safety*, 2165079916644008. Hämtad den 14 november 2016 från <http://whs.sagepub.com/www.bibproxy.du.se/content/early/2016/05/18/2165079916644008.full.pdf+html>
- Brottsbalk (1962: 453). *Brottsbalk*. Hämtat den 7 november 2016 från <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vad-sager-lagen/>
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Dagens Nyheter. (2016) *De kräver ny lag efter mordet på Lotta*. Hämtad den 7 november 2016 från <http://www.dn.se/sthlm/de-kraver-ny-lag-efter-mordet-pa-lotta/>

- Dahlberg, L. & McCaig, C. (2010). *Practical research and evaluation: a start-to-finish guide for practitioners*. London: SAGE.
- Daoud, N., Matheson, F. I., Pedersen, C., Hamilton-Wright, S., Minh, A., Zhang, J. & O'Campo, P. (2016). Pathways and trajectories linking housing instability and poor health among low-income women experiencing intimate partner violence (IPV): Toward a conceptual framework. *Women & Health*, 56:2, 208-225, DOI: 10.1080/03630242.2015.1086465 Hämtad den 14 november 2016 från <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03630242.2015.1086465>
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* /. Johanneshov: MTM.
- Deklarationen om avskaffande av allt våld mot kvinnor. (1993). Hämtad den 7 november 2016 från <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>
- Dreber, A. & Wallace, B. (2004) *Villkor för kvinnor I karriären – En internationell jämförelse*. Stockholm: SNS förlag. Hämtad den 28 december 2016 från http://www.sns.se/wp-content/uploads/2004/01/villkor_for_kvinnor_i_karriaren.pdf
- Ekström, V. (2016 a). Negotiating and justifying social services' support for female victims of domestic violence. *Nordic Social Work Research*, 1-12. Hämtad den 14 november 2016 från <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2156857X.2016.1203813>
- Ekström, V. (2016 b). *Det besvärliga våldet: Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. Diss. (sammanfattning) Linköping: Linköpings universitet, 2016. Linköping.
- FRA. (2014). *Violence against women; an EU-wide survey. Main results*. Luxemburg: European Union Agency for Fundamental Rights. Hämtad den 7 november 2016 från: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

- Grinnell, R.M. & Unrau, Y.A. (red.) (2011). *Social work research and evaluation foundations of evidence-based practice / edited by Richard M. Grinnell, Jr. and Yvonne A. Unrau*. Johannesburg: TPB.
- Gottzén, L. (2013). *Hjältar och monster: samhällsvetenskapliga perspektiv på män och våld*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Hirdman, Y. (2010). *Genus om det stabila föränderliga former*. Johannesburg: TPB.
- Heise, L. L. (2012). *Determinants of partner violence in low and middle-income countries: exploring variation in individual and population level risk*. PhD thesis, London: London School of Hygiene Tropical Medicine.
- Jansson, P. M. (2016). *Våldets onda cirklar: en explorativ undersökning av mäns barnomsupplevelser, maskuliniteter, känslor, våld samt terapeutiska interventioner mot våld*. Avhandling socialt arbete. Jönköping: Högskolan i Jönköping, 2016. Jönköping.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Enskede: TPB.
- Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. (1979). Hämtad den 7 november 2016 från <http://www.regeringen.se/contentassets/5089ba4f2402492a975b70eae43bbc5e/konvention-om-avskaffande-av-all-slags-diskriminering-av-kvinnor-so-19808>
- Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK). (2016). *Vad säger lagen?* Hämtad den 7 november 2016 från <http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/Praktik+och+metod/Vad+sager+lagen/>
- Renner, L. M., & Slack, K. S (2006). Intimate partner violence and child maltreatment: Understanding intra- and intergenerational connections: *Child Abuse and Neglect*, 30(6), 599-617. Hämtad den 28 november 2016 från <http://www.sciencedirect.com.www.bib-proxy.du.se/science/article/pii/S0145213406001190>

Socialtjänstlagen (2001:453). *Socialtjänstlag* (SoL). Hämtad den 7 november 2016 från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

Socialstyrelsen. (2016). *Våld. Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Hämtad den 7 november 2016 från <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20252/2016-6-37.pdf>

Socialstyrelsen. (2009). *Våldsutsatta kvinnor – Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens personal*. Hämtad den 28 december 2016 från https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8442/2009-126-237_rev1.pdf

Socialstyrelsen. (2005). *Meddelandeblad Skyddade personuppgifter*. Hämtad den 7 november 2016 från https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9804/2005-1-6_200516.pdf

Socionomer utan gränser. (2016) *Lex Lotta*. Hämtad den 7 november 2016 från <http://sve.socionomerutangranser.se/bakgrund/>

SOSFS 2014:14 *Våld i nära relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen

Sveriges Kommuner och Landsting [SKL]. (2013). *För kvinnofrid – mot våld i nära relationer*. Hämtad den 7 november 2016 från <http://skl.se/download/18.ae7ef1f14cfd82fec281d1c/1430383901604/SKL-positionsapper-kvinnofrid.pdf>

Sveriges Kommuner och Landsting [SKL]. (2006). *En kunskapsöversikt Mäns våld mot kvinnor i nära relationer*. Hämtad den 7 november 2016 från <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-177-9.pdf>

SOU 2015:69. *Ökad trygghet för hotade och förföljda personer*. Hämtad den 7 november 2016 från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/statens-offentliga-utredningar/okad-trygghet-for-hotade-och-forfoljda-personer_H3B369

SOU 2015:55. *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck*. Hämtad den 7 november 2016 från http://www.regeringen.se/contentassets/738becd6961e4a3d8d986c00b8c8bc9e/nationell-strategi-mot-mans-vald-mot-kvinnor-och-hedersrelaterat-vald-och-fortryck-sou_2015_55.pdf

SOU 2014:49. *Våld i nära relationer- en folkhälsofråga*. Hämtad den 7 november 2016 från <http://www.regeringen.se/contentassets/9d9b0adf4a844a77836ffa9ca6b466df/vald-i-nara-relationer---en-folkhalsofraga-forslag-for-ett-effektivare-arbete-del-1-av-2-sou-201449>

Statskontoret. (2016:21). *Nationell uppdrag om mäns våld mot kvinnor. En analys av regeringens styrning*. Hämtad 28 december 2016 från <http://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2016/201621.pdf>

Stranz, H., Vogel, M. A., & Wiklund, S. (2015). *Utvärdering av FREDA-bedömningsmetoder i arbetet med våldsutsatta*. Rapport nr 147. Stockholm: Stockholms universitet.

Trygged, S., Hedlund, E. & Kåreholt, I. (2013). Våldsutsatta kvinnor drabbas av långsiktiga negativa ekonomiska konsekvenser. *Socialmedicinsk tidskrift*. Vol 90, Nr. 4. Hämtad den 7 november 2016 från <http://www.socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/932/847>

Ulmestig, R., & Eriksson, M. (2016). Financial consequences of leaving violent men- women survivors of domestic violence and the social assistance system in Sweden. *European Journal of Social Work*, 1-12. Hämtad den 14 november 2016 från <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13691457.2016.1188778?journalCode=cesw20>

Ulmestig, R., & Panican, A. (2015). Socialt medborgarskap och möjligheten till ett självständigt liv–ekonomiskt bistånd för kvinnor som har lämnat en våldsam partner. *Soci-alvetenskaplig tidskrift*, 22(3-4).

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

WHO, World Health Organization. (2013). *Global and regional estimates of violence against women*. Hämtad den 8 november 2016 från <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241564625/en/>

WHO, World Health Organization. (2014). *Violence against women*. Hämtad den 8 november 2016 från <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en/>

Yin, R.K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. Johanneshov: MTM.

Information om examensarbete i socialt arbete

Vi är två studenter som läser vår sista termin på socionomprogrammet vid Högskolan Dalarna. Som avslutande del på vår utbildning genomför vi som examensarbete en kvalitativstudie om socialsekreterares arbete med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter. Vår förhoppning med denna studie är att den ska öka förståelsen kring området, bland yrkesverksamma personer inom socialt arbete.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

SYFTET MED STUDIEN ÄR ATT UNDERSÖKA HUR STRUKTURELLA OCH INDIVIDUELLA FAKTORER PÅVERKAR SOCIALSEKRETERARES ARBETE I RELATION TILL VÅLDSUTSATTA KVINNOR SOM LEVER MED SKYDDADE UPPGIFTER SAMT HUR SOCIALSEKRETERARNA SJÄLVA UPPLEVER SITT ARBETE.

För att uppnå syftet med vår studie önskar vi utföra ett antal individuella semistrukturerade intervjuer. Vi vänder oss till socialsekreterare som arbetar med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter inom den kommunala lagstyrda verksamheten, med en förhoppning om att öka vår förståelse kring denna målgrupp. Vi kommer att intervjua fem personer från fem olika kommuner i Dalarna för att få en variation av små och stora kommuner.

Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta deltagandet utan närmare motivering. Ditt deltagande innebär att vi samtalar kring ämnen/teman som bygger på vår studies syfte och det beräknas ta cirka 50 minuter. Vårt önskemål är att utföra intervjuerna under veckorna 46 och 47. Om du samtycker till att delta i vår studie, samtycker du även till att intervjun spelas in, endast i syfte att underlätta för oss i vårt arbete. Det är endast vi studenter och vår handledare som kommer att ta del av inspelningarna. Dokumentationen kommer enligt lag att bevaras på en server som ingen obehörig har tillgång till. När transkriberingen är färdigskrivna kan vi, om du önskar, skicka den till dig för ett godkännande, korrigeringar är då möjliga att göra.

Du garanteras konfidentialitet, varken namn, ålder eller ort kommer att nämnas. Vi kommer inte att ta med uppgifter som riskerar att röja din identitet och dina personuppgifter.

Vi kommer att presentera denna studie i form av en uppsats samt vid FoU- marknaden som är en utvecklings- och forskningsdag vid Högskolan Dalarna. Studien kommer även att efter godkännande göras offentlig och läggas ut på ”DiVA portal”, vilken är en söktjänst för studentuppsatser och forskningspublikationer.

Du kommer även, när vi träffas, få skriva under ett samtyckesavtal, där du samtycker till att bli intervjuad, att intervjun spelas in, att informationen kommer att publiceras i en elektronisk databas och att materialet analyseras i forskningssyfte.

Återigen vill vi poängtera att ditt deltagande i denna studie är helt frivilligt och att din konfidentialitet, skyddas genom att vi inte kommer att redovisa dina personuppgifter som kan avslöja din identitet. Under intervjun, kan du när som helst välja att avbryta ditt deltagande utan att behöva motivera varför. Vi kommer inte att fråga varför, valet är i så fall ditt och det kommer att respekteras fullt ut.

Tack för din medverkan!

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga:

FALUN, 2016-11-15

Linda Björndahl

Socionomstudent

Cecilia Saxe

Socionomstudent

Peter Jansson

Handledare

Samtyckesavtal

Skola/ Institution: Högskolan Dalarna

Program: Socionomprogrammet

Uppsatsnivå: C-uppsats

Ämne: Socialt arbete

Handledare: Peter Jansson

Uppsatsskrivare: Linda Björndahl (mejladress) och Cecilia Saxe (mejladress)

Syfte/ändamål: Vi vill med vår studie undersöka hur strukturella och individuella faktorer påverkar socialsekreterares arbete i relation till våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter samt hur socialsekreterarna själva upplever sitt arbete.

Studiens utformning och behandling av insamlad information: Vi kommer att göra en kvalitativ studie och vi kommer att använda oss av forskning och litteratur som främst finns inom socialt arbete. Studien kommer även bestå av ett antal intervjuer av semistrukturerad karaktär. Intervjuerna vi gör kommer att bandas och vi kommer sedan att transkribera dem för att kunna analysera materialet. I vår uppsats kommer du som intervjuperson oidentifieras.

Intervjun beräknas ta ca 50 minuter.

Deltagandet i denna studie är **frivilligt** och kan närsomhelst avbrytas och det insamlade materialet kommer endast att användas som underlag till denna uppsats.

Det bandade materialet och den transkriberade texten kommer vår handledare Peter Jansson och vi som författare att kunna ta del av. Materialet måste vara tillgängligt för att vår handledare ska ges möjlighet att kontrollera att studien inte bygger på fiktiva intervjuer. Dokumentationen kommer enligt lag att bevaras på en server som ingen obehörig har tillgång till.

Uppsatsen är ett led i vår utbildning och kommer att redovisas för handledare, examinator, kurskamrater samt på en FoU-marknad som är en utvecklings- och forskningsdag på Högskolan Dalarna i januari 2017.

Efter godkännande kommer uppsatsen lagras i Högskolan Dalarnas databas (DiVA) och kommer att finnas tillgänglig både för skolans studenter och personal.

Jag har läst igenom och förstått ovanstående text och samtycker härmed.

Namn

Ort & datum

Underskrift

Du kommer att vara anonym i studien.

Det är jag som har gjort intervjun vid frågor kontakta gärna mig om du har några frågor eller funderingar:

Bilaga 3 – Intervjuguide

Intervjuguide

Informanten:

Kön: Man Kvinna

Ålder: _____

Yrke: _____

Utbildning: _____

Antal år i yrket: _____

1. Bakgrund:

- Hur ser socialtjänstens uppdrag ut när det kommer till arbetet med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Hur ofta möter du våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter i ditt arbete?
- Kan du berätta lite om vilka dina arbetsuppgifter är kopplat till våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Hur definierar du ”skydd” när det kommer till våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Hur är arbetsformen uppbyggd när det gäller arbetet med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter? Arbetar du enskilt med dessa frågor eller är ni ett arbetsteam?

2. Strukturnivå:

- Hur uppfattar du att arbetet med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter påverkas av rådande lagrum och politiska svängningar?
- Hur ser kontakten och samverkan ut inom organisationen när det kommer till arbetet med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?

- Hur ser kontakten och samverkan ut i relation till andra aktörer eller organisationer när det kommer till arbetet med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Hur uppfattas begreppen ”stöd och hjälp” inom er organisation kopplat till SoL 5 kap. 11§ 2 ”*Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation*” när det kommer till våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Finns det inom organisationen några särskilda riktlinjer eller modeller som ni förväntas utgå ifrån i ert arbete, främst när det gäller våldsutsatta kvinnor med skyddade uppgifter?

3. Kortsiktiga/Akuta insatser:

- Vilka akuta insatser har ni att erbjuda våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Hur anpassas insatserna efter de behov och önskemål som de våldsutsatta kvinnorna som lever med skyddade uppgifter har?
- Finns det några krav på ”motprestation” från de våldsutsatta kvinnorna som lever med skyddade uppgifter för att erhålla insatser från er?

4. Långsiktiga insatser:

- Hur ser det långsiktiga arbetet ut när det kommer till våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Hur skapas förutsättningar för de våldsutsatta kvinnorna som lever med skyddade uppgifter att bli självförsörjande?
- Hur ser möjligheterna ut när det kommer till att erbjuda hjälp med utbildning, praktikplatser, långvariga bostadslösningar, terapi, stödgrupp eller annan självhjälp?

5. Individnivå:

- Vad anser du om dina förutsättningar när det kommer till kunskap, utbildning och stöd i arbetet med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Vilka premisser har du att påverka och anpassa arbetet och insatserna i relation till våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Uppfattar du något/några hinder i arbetet med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Hur handskas du med dina känslor och upplevelser när det kommer till arbetet med våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?

6. Avslutande frågor:

- På vilket sätt anser du att ni tar ert ansvar för återintegreringen i samhället när det kommer till våldsutsatta kvinnor som lever med skyddade uppgifter?
- Finns det något annat som du vill lyfta eller belysa som vi inte har tagit upp?

Tack för din medverkan!

Bilaga 4 – Etisk egengranskning

Blankett för etisk egengranskning av studentprojekt som involverar människor

Projekttitel: Våldsutsatta kvinnors återintegration in i samhället

Student/studenter: Cecilia Saxe och Linda Björndahl

Handledare: Peter Jansson

		Ja	Tveksamt	Nej
1	Kan frivilligheten att delta i studien ifrågasättas, d.v.s. innehåller studien t.ex. barn, personer med nedsatt kognitiv förmåga, personer med psykiska funktionshinder samt personer i beroendeställning i förhållande till den som utför studien (ex. på personer i beroendeställning är patienter och elever)?			X
2	Innebär undersökningen att informeratsamtycke inte kommer att inhämtas (d.v.s. forskningspersonerna kommer inte att få full information om undersökningen och/eller möjlighet att avsäga sig ett deltagande)?			X
3	Innebär undersökningen någon form av fysiskt ingrepp på forskningspersonerna?			X
4	Kan undersökningen påverka forskningspersonerna fysiskt eller psykiskt (t.ex. väcka traumatiska minnen till liv)?			X
5	Används biologiskt material som kan härledas till en levande eller avliden människa (t.ex. blodprov)?			X
6	Avser du att behandla känsliga personuppgifter som ingår i eller är avsedda att ingå i en struktur (till exempel ett register)?			X

	Med känsliga personuppgifter avses, enligt Personuppgiftslagen (PuL), uppgifter som berör hälsa eller sexualliv, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse samt medlemskap i fackförening			
7	Avser du att behandla personuppgifter som avser lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden, och som ingår i eller är avsedda att ingå i en struktur (till exempel ett register)?			X

Fastställd av Forskningsetiska nämnden 2008-10-23